

Oktatási segédanyag a szövegértés történelem tantárgyba ágyazott fejlesztéséhez (5. évfolyam, példák)

Szeged

2023

Tematikus terv (a fejlesztés ütemterve)

Dátum (a hét kezdőnapja)	Heti óraszám	Tananyag (téma)	Foglalkozásterv sorszáma	Stratégiák bevezetése	Stratégiák gyakorlása
		<i>Tanévkezdés</i>			
		Források, család			
		Őskor			
		Az ókori Egyiptom világa 1. (Bemeneti mérések)	1	Előzetes áttekintés	
		Az ókori Egyiptom világa 2.	NINCS		
		Az ókori Egyiptom világa 3.	NINCS		
		Az ókori Egyiptom világa 4. (Az egyiptomi vallás)	2		Előzetes áttekintés
		Az ókori Hellász öröksége 1. (Istenek, jósgda, Olümposz)	3	Vizuális segédlet	Előzetes áttekintés
		Az ókori Hellász öröksége 2. (Görög összetartás, olimpia)	4	Következtetés	Előzetes áttekintés, vizuális segédlet
		Az ókori Hellász öröksége 3. (Athén)	NINCS		
		Az ókori Hellász öröksége 4. (Spárta, spártai és athéni nevelés)	5	Érzékszervi képek	Következtetés
		<i>Összefoglalás, számonkérés, csúszások behozása</i>	NINCS		
		<i>Összefoglalás, számonkérés, csúszások behozása</i>	NINCS		
		A görög, római hadviselés 1. (Görög-perzsa háború, 45-46. o.)	6		Érzékszervi képek
		A görög, római hadviselés 2. (Görög-perzsa háború, 47-49. o.)	7		Vizuális segédlet
		<i>Összefoglalás, számonkérés, csúszások behozása</i>	NINCS		
		Az ókori Róma öröksége 1. (Városalapítás)	8		Előzetes áttekintés, vizuális segédlet
		Az ókori Róma öröksége 2. (Államformák)	9		Vizuális segédlet, következtetés
		Az ókori Róma öröksége 3. (Római világ)	10		Érzékszervi képek
		Az ókori Róma öröksége 4. (Róma, az „örök város”)	11		Vizuális segédlet, érzékszervi képek
		Az ókori Róma öröksége 5. (Pun háborúk, 49-52. o.)	12		Vizuális segédlet, érzékszervi képek
		Az ókori Róma öröksége 6. (Julius Caesar)	13		Vizuális segédlet, következtetés
		<i>Kiment mérések</i>			

Sorszám	1.
Cím	Az ókori Egyiptom világa 1. (Hogyan jött létre az Egyiptomi Birodalom?)
Stratégiák	Előzetes áttekintés bevezetése
Ráhangelés	<p><i>Az óra tetszés szerinti pontjain alkalmazhatók a motivációs lehetőségek. Javasolt az egyiket a ráhangoló szakaszban alkalmazni.</i></p> <p>Szituatív érdeklődés (motivációs lehetőség) Egyiptomról sokaknak a piramisok jutnak eszébe. A piramisok az egyiptomi királyok, a fáraók sírhelyei. Hatalmas méretű piramisok készültek abban a korban, amikor még nem voltak gépek. Ráadásul hatalmas kődarabokból építették ezeket. Mit gondoltok, hogyan tudták felvinni a piramisok tetejére a több tonnás, azaz több ezer kilógrammos köveket? Az alábbi videó megnézhető a 2:32-ig (addig nem kerül elő az építés): https://www.youtube.com/watch?v=zMcbPxofocU</p> <p>Gondoljátok át, majd beszéljétek meg a padtársatokkal az ötletek arról, hogy épülhettek a piramisok! Közös megbeszélés a lehetőségekről, és a videó második részének megnézése, amiben sok magyarázat megjelenik a piramisok építéséről: https://www.youtube.com/watch?v=zMcbPxofocU</p> <p>Szituatív érdeklődés (motivációs lehetőség) Egyiptomban a maitól nagyon eltérő betűket használtak, az úgynevezett hieroglifákat. A számok is nagyon máshogyan néztek ki. A tízeseket fordított U alakkal jelölték, és ha mondjuk 30-at akartak írni, akkor 3 fordított U-t írtak egymás mellé. A további számokat egyszerű függőleges vonalak jelölték, olyanok, mint a nagy I betű. A 32-t így 3 fordított U és 2 I jelölte (táblára felírni ezeket). Most mindenki írja fel a füzetébe hogy hányadik hónapban és hányadik napon született. Először magyar számmal, majd egyiptomival írd a füzetedbe!</p>
Modellálás	<p>Előzetes áttekintés (olvasási stratégia) <i>Olvasási stratégia megnevezése</i> Annak érdekében, hogy jól tudjunk tájékozódni a tankönyvben, és tudjuk, mi az, ami fontos, és mi az, ami csak érdekesség, most megtanuljuk az előzetes áttekintés stratégiáját. Ennek a stratégiának a szem lesz a jele, szimbóluma (táblára érdemes felrajzolni).</p> <p><i>Modellálás</i> A 20. oldaltól kezdődik az Egyiptomról szóló tananyag. Lapozzák át, ez hány oldalas anyag. A 20-diktól a 26-dik oldalig tart. Ezt természetesen nem egy órán vesszük át.</p> <p>Most nézzük meg az első két oldalt, a 20. és a 21. oldalt. (A táblára érdemes felírni a szöveg elemeit.) 20. oldal, szöveg elemei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>cím</u>: Az ókori Egyiptom világa - <u>egy alcím</u>: Hogyan jött létre az Egyiptomi Birodalom?

	<ul style="list-style-type: none"> - a cím alatt <u>dőlt betűs kérdés</u> látható, azt írja például, hogy ..., ez segít átgondolni, hogy mit tudunk a témáról - láthatunk egy <u>térképet</u> is, ami abban segíthet, hogy lássuk, hol fekszik és milyen Egyiptom; ami nekem itt szembeűnik, hogy egy folyó szeli ketté (ez a Nílus, a Föld egyik leghosszabb folyója) - a legfontosabb szavakat, fogalmakat vastag, <u>félkövér</u> betűkkel írták - <u>képeket</u> is látunk, az egyiken mezőgazdasági munkát végeznek, ami azt üzeni, Egyiptomban fejlett volt a mezőgazdaság - még láthatunk <u>dőlt betűvel kérdéseket, feladatokat</u> a szöveg és a képek alatt is (például a szöveg alatt az olvasható, hogy) - Szerintetek mi lehet az, ami a leginkább segít a tanulásban? (pl. félkövérrel szedett szöveg, képek, ami alapján eszünkbe juthatnak fontos dolgok) <p>21. oldal</p> <ul style="list-style-type: none"> - itt is láthatók azok a formai jellemzők, amik segítik a szöveg áttekintését: félkövérrel szedett fontos információk, képek, dőlt betűs feladatok - emellett egy új dolog látható, szürke <u>oldalsáv</u>, ami kiegészítő információkat tartalmaz, és számok kötik össze a szöveggel, nézzük meg például az elsőt közösen <p><i>A stratégia megnevezése és megisméltése</i> Tehát az előzetes áttekintés stratégiáját használtuk, és azonosítottuk, hogy vannak (1) címek, alcímek, (2) egy kérdés a cím után, (3) térkép, (4) kép, (5) vastaggal szedett fontos szavak, mondatok és (5) oldalsáv, kiegészítő információkkal, amit számok kötnék össze a szöveggel. Néhol (6) feladatok láthatók a fő szövegrészek között is. <i>Használjunk színeket, hogy jól láthatóvá tegyük, mi a fontos, és mi az, ami csak érdekesség. (Esetleg első alkalommal a tankönyv struktúrájának lerajzolása, táblára felrajzolása, elemek listázása a táblán.) Ezt a stratégiát a (szem) szimbólum fogja jelölni.</i></p>
Támogatás	Mivel a 22. oldalon csak képek vannak, nézzük meg a 23. oldalt. Először próbáljátok ki magatokban az előzetes áttekintést, és megnézzük, mire jutok, milyen elemeket sikerül megtalálni. Milyen elemeket tudtok felfedezni az oldalon. XY, próbáld meg, mit sikerült megtalálni? Z, te mit találtál?
Önálló tanulói munka	Páros munka (Utalni a kapcsolódó szimbólumra, pl. rajzoljatok a füzetetekbe/táblára egy szemet.) Nézzétek meg a 24. és 25. oldalt, milyen elemeket találtatok meg a táblán látható listából. Írjátok a füzetetekbe. Először dolgozzatok önállóan, majd beszéljétek meg! Ugyanazt találtatok?
Közös megbeszélés	Nézzük meg együtt a 24. és 25. oldal felépítését az előzetes áttekintés stratégiájával. Lehetséges kiegészítő kérdések: <ul style="list-style-type: none"> - Hány alcímet látunk, és mik ezek? - Honnan tudhatjuk, hogy fontos valami? Használjuk a színeket! - Hová tartoznak az oldalsáv kiegészítő információi? - Hol láthatunk kérdést, feladatot?

Sorszám	2.
Cím	Az ókori Egyiptom világa 4. (Az egyiptomi vallás)
Stratégia	Előzetes áttekintés gyakorlása
Ráhangelés	<p>Szituatív érdeklődés (motivációs lehetőség) Három állítást fogok mondani a piramisok kapcsán. Szerinted melyik állítás igaz, melyik hamis? Írd le majd az állítások számát, és egy I vagy egy H betűt, attól függően, hogy igaznak vagy hamisnak gondolod az állítást!.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) A piramisok az egyiptomi uralkodók, a fáraók sírhelyei. (I) 2) A piramisokban használati tárgyat is elhelyeztek a halott fáraók számára. (I) 3) A piramisokban kígyókat, skorpiókat helyeztek el, hogy a sírrablókat távol tartsák. (H) 4) A múmiákat azért helyezték el a piramisokban, hogy elijesszék a sírrablókat. (H)
Gyakorlás	<p>Előzetes áttekintés (olvasási stratégia, gyakorlás) <i>Olvasási stratégia megnevezése</i> Annak érdekében, hogy jól tudjunk tájékozódni a tankönyvben, és tudjuk, mi az, ami fontos, és mi az, ami csak érdekesség, az előzetes áttekintés stratégiáját használhatjuk. Most gyakoroljuk az előzetes áttekintés stratégiáját. Ennek a stratégiának a szem a jele (táblára/füzetbe felrajzolni).</p> <p>Az elmúlt alkalommal azonosítottuk, hogy a tankönyvben vannak különböző elemek. <i>(Közösen megnézni ezeket a tankönyvben, esetleg felírni a táblára/füzetbe Az ókori Egyiptom világa című leckénél).</i> Ezek az elemek a következők (felírni a táblára az elemeket):</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) címek, alcímek, (2) kérdés a cím után, (3) térkép, (4) kép, (5) vastaggal szedett fontos szavak, mondatok, (6) oldalsáv, kiegészítő információkkal, amit számok kötnek össze a szöveggel (7) feladatok láthatók a fő szövegrészek között is. <p>Nézzétek meg a 24. és 25. oldal felépítését az előzetes áttekintés stratégiájával. Olvasás nélkül milyen elemeit tudjuk azonosítani a tankönyvnek? Először egyedül nézd át, majd beszélj meg a pároddal.</p> <p>Lehetséges kiegészítő kérdések közös megbeszéléshez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hány alcímet látunk, és mik ezek? - Honnan tudhatjuk, hogy fontos valami? - Hová tartoznak az oldalsáv kiegészítő információi? - Hol láthatunk kérdést, feladatot? <p><i>Használhatunk színeket az különböző elemek jelölésére.</i></p>
	<p>Szituatív érdeklődés (motivációs lehetőség) Az óra eleji tippelős feladat közös ellenőrzése.</p>

Sorszám	3.
Cím	Az ókori Hellász öröksége 1. (istenek, jósa, Olümposz)
Stratégia	Előzetes áttekintés gyakorlása, vizuális segédlet bevezetése
Ráhangelés	<p><i>Az óra tetszés szerinti pontjain alkalmazhatók a motivációs lehetőségek (két alternatív változatot készítettünk). Javasolt legalább az egyiket alkalmazni, a ráhangoló szakasz ehhez a legjobb választás.</i></p> <p>Szituatív érdeklődés (motivációs lehetőség) Az ókori görög sok istenben hittek. Az isteneket gyakran valamilyen emberi tevékenység pártfogói, védelmezői voltak, esetleg valaminek a felelősei. Tippeld meg a következő kérdésekre a választ! Írjátok a tippetek betűjelét a füzetetekbe!</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Minek az istene volt Poszeidón? <ol style="list-style-type: none"> a) Tolvajok és kereskedők b) Tengerek és pusztító természeti erők c) Bölcsesség és művészetek 2. Poszeidónt általában fegyverrel ábrázolták. Milyen fegyvere volt Poszeidónnak? <ol style="list-style-type: none"> a) Lándzsa b) Kétélű kard c) Háromágú szigony <p>Az óra végére ki fog derülni, ki tippelt jól.</p> <p>Szituatív érdeklődés (motivációs lehetőség)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ki lehetett a főisten? <ol style="list-style-type: none"> a) Zeusz b) Athéné c) Hádész 2. A főisten a rend felett örködött, és megbüntette a bünösöket. Hogyan büntetett? <ol style="list-style-type: none"> a) Villámmal b) Betegséggel c) Korbáccsal <p>Az óra végére ki fog derülni, ki tippelt jól.</p>
Modellálás	<p>Előzetes áttekintés (olvasási stratégia, gyakorlás) <i>Olvasási stratégia megnevezése</i> Az előzetes áttekintést fogjuk használni, hiszen ismét egy új leckéhez értünk. Annak érdekében, hogy jól tudjunk tájékozódni a tankönyvben, és tudjuk, mi az, ami fontos, és mi az, ami csak érdekesség, gyakoroljuk az előzetes áttekintés stratégiáját. Ki emlékszik, mi az előzetes áttekintés szimbóluma? (táblára/füzetbe felrajzolni)</p> <p><i>Modellálás</i> Nézzük meg az első két oldalt, a 26. és a 27. oldalt</p> <ul style="list-style-type: none"> - látunk egy főcímet és alcímeket - a főcím alatt néhány dőlt betűs kérdések látható, azt írja például, hogy ..., ezek érdekes kérdések, amikre választ kaphatunk a lecke elolvasása után - láthatunk egy térképet is, ami abban segíthet, hogy lássuk, milyen is lehetett Hellász, a mai Görögország, nekem itt szembetűnik, hogy tengerparton fekszik, és sok szigetből áll

	<ul style="list-style-type: none"> - a legfontosabb szavakat, fogalmakat vastag betűvel írták - láthatunk még keretes részeket, ami mellé azt írták, Olvasmány, ezek érdekességek, amiket nem kell megtanulni - képeket is látunk, az egyiken egy hajó van, ami megerősíti, hogy tengerparti kultúráról lesz szó - az oldalsávok feladatokat, kiegészítő információkat, képeket tartalmaznak - néhol a szöveg között is van feladat, például a 27. oldalon <p>A stratégia megnevezése és megisméltése</p> <p>Tehát az előzetes áttekintés stratégiáját használtuk, és azonosítottuk, hogy vannak (1) címek, alcímek, (2) kérdés a cím után, (3) térkép, (4) kép, (5) vastaggal szedett fontos szavak, mondatok, (6) oldalsáv, kiegészítő információkkal, amit számok kötnek össze a szöveggel (7) feladatok láthatók a fő szövegrészek között is.</p> <p><i>Használjunk színeket, hogy jól láthatóvá tegyünk, mi a fontos, és mi az, ami csak érdekesség. (Lehetőség a tankönyv struktúrájának lerajzolása, táblára felrajzolása, elemek listázása a táblán.) Ezt a stratégiát a (szem) szimbólum jelöli (táblára/füzetbe rajzolni).</i></p>												
Támogatás	Nézzük meg ismét a 27. oldalt. Először próbáljátok ki magatokban az előzetes áttekintést, és megnézzük, mire jutottatok, milyen elemeket tudtok felfedezni az oldalon. XY, próbáld meg, mit sikerült megtalálni?												
Önálló tanulói munka	Előzetes áttekintés (páros munka) Nézzétek meg a 28. oldalt, milyen elemeket találtatok meg a táblán látható listából. Írjátok a füzetetekbe. Először dolgozzatok önállóan, majd beszéljétek meg! Ugyanazt találtátok?												
Közös megbeszélés	Nézzük meg együtt a 28. oldal felépítését az előzetes áttekintés stratégiájával. Honnan tudhatjuk, hogy mi a fontos? Használjuk a színeket!												
	Vizuális segédlet (olvasási stratégia bevezetése)												
Modellálás	<p>Olvasási stratégia megnevezése</p> <p>Most megmutatok egy másik olvasási stratégiát, aminek vizuális segédlet a neve, és a ceruza lesz a jele. (táblára/füzetbe felrajzolni)</p> <p>A vizuális segédlet esetében táblázatokat, ábrákat vagy rajzokat készítünk, amibe szavakat írunk. Ez az információ rendszerezését, könnyebb éttekinthetőségét segíti. Ilyenek például a táblázatok. Tudtok példákat mondani, amikor táblázatos formában közölnek információkat? (pl. órarend, buszmenetrend)</p> <p>Modellálás</p> <p>A fontosabb görög istenekről készítünk táblázatot. A táblázatnak három oszlopa lesz: (1) az adott isten neve, (2) minek az istene, és (3) milyen kapcsolatban áll a főistennel, Zeusszal.</p> <p><i>A táblázat közös elkészítése a füzetben és a táblán a harmadik sorig.</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Név</th> <th>Minek az istene</th> <th>Kapcsolata Zeusszal</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Zeusz</td> <td>Főisten, égi és földi rend őre</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Poeszeidón</td> <td>Természeti erők</td> <td>testvére</td> </tr> <tr> <td>Hádész</td> <td>Alvilág, holtak</td> <td>testvére</td> </tr> </tbody> </table>	Név	Minek az istene	Kapcsolata Zeusszal	Zeusz	Főisten, égi és földi rend őre	-	Poeszeidón	Természeti erők	testvére	Hádész	Alvilág, holtak	testvére
Név	Minek az istene	Kapcsolata Zeusszal											
Zeusz	Főisten, égi és földi rend őre	-											
Poeszeidón	Természeti erők	testvére											
Hádész	Alvilág, holtak	testvére											

	<p>A stratégia megnevezése és megisméltése</p> <p>A vizuális segédlet tehát valami, amit lerajzolunk, majd kulcsszavakkal töltjük fel, hogy könnyebben tudjunk áttekinteni, rendszerezni információkat. A mai vizuális segédletünk egy táblázat. A szimbóluma a vizuális segédletnek a ceruza.</p>																											
Támogatás	<p>Most próbáljátok meg a következő bekezdés alapján kitölteni a táblázat következő sorát! Ki tudná megmondani, hogy mi kerüljön a következő sorba? Kinek a neve? Minek az istene? Mi a kapcsolata Zeusszal? Hol találtad meg az információt?</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Név</th> <th>Minek az istene</th> <th>Kapcsolata Zeusszal</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Zeusz</td> <td>Főisten, égi és földi rend őre</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Poeszeidón</td> <td>Természeti erők</td> <td>testvére</td> </tr> <tr> <td>Hádész</td> <td>Alvilág, holtak</td> <td>testvére</td> </tr> <tr> <td>Pallasz Athéné</td> <td>Bölcsesség, művészetek, Athén védelmezője</td> <td>lánya</td> </tr> </tbody> </table>	Név	Minek az istene	Kapcsolata Zeusszal	Zeusz	Főisten, égi és földi rend őre	-	Poeszeidón	Természeti erők	testvére	Hádész	Alvilág, holtak	testvére	Pallasz Athéné	Bölcsesség, művészetek, Athén védelmezője	lánya												
Név	Minek az istene	Kapcsolata Zeusszal																										
Zeusz	Főisten, égi és földi rend őre	-																										
Poeszeidón	Természeti erők	testvére																										
Hádész	Alvilág, holtak	testvére																										
Pallasz Athéné	Bölcsesség, művészetek, Athén védelmezője	lánya																										
Önálló tanulói munka	<p>A táblázat folytatása önállóan vagy párban a 28. oldalon az oldalsáv első bekezdése alapján.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Név</th> <th>Minek az istene</th> <th>Kapcsolata Zeusszal</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Zeusz</td> <td>Főisten, égi és földi rend őre</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Poeszeidón</td> <td>Természeti erők</td> <td>testvére</td> </tr> <tr> <td>Hádész</td> <td>Alvilág, holtak</td> <td>testvére</td> </tr> <tr> <td>Pallasz Athéné</td> <td>Bölcsesség, művészetek, Athén védelmezője</td> <td>lánya</td> </tr> <tr> <td>Héra</td> <td>Család, otthon, nők védelmezője</td> <td>feleség</td> </tr> <tr> <td>Árész</td> <td>Háború</td> <td>fia</td> </tr> <tr> <td>Héphaisztosz</td> <td>Kovácsisten</td> <td>fia</td> </tr> <tr> <td>Aphrodité</td> <td>Szépség, szerelem</td> <td>menye</td> </tr> </tbody> </table>	Név	Minek az istene	Kapcsolata Zeusszal	Zeusz	Főisten, égi és földi rend őre	-	Poeszeidón	Természeti erők	testvére	Hádész	Alvilág, holtak	testvére	Pallasz Athéné	Bölcsesség, művészetek, Athén védelmezője	lánya	Héra	Család, otthon, nők védelmezője	feleség	Árész	Háború	fia	Héphaisztosz	Kovácsisten	fia	Aphrodité	Szépség, szerelem	menye
Név	Minek az istene	Kapcsolata Zeusszal																										
Zeusz	Főisten, égi és földi rend őre	-																										
Poeszeidón	Természeti erők	testvére																										
Hádész	Alvilág, holtak	testvére																										
Pallasz Athéné	Bölcsesség, művészetek, Athén védelmezője	lánya																										
Héra	Család, otthon, nők védelmezője	feleség																										
Árész	Háború	fia																										
Héphaisztosz	Kovácsisten	fia																										
Aphrodité	Szépség, szerelem	menye																										
Közös megbeszélés	<p>Tanulópárok felszólítása és a feladat ellenőrzése. Melyik isten kapcsán voltatok bizonytalanok, melyik volt nehéz?</p>																											
	<p>Szituatív érdeklődés (motivációs lehetőség)</p> <p>Az óra eleji tippelős feladat közös ellenőrzése.</p>																											

Sorszám	4.
Cím	Az ókori Hellász öröksége 2. (Görög összetartás, olimpia)
Stratégia	Következtetés bevezetése, előzetes áttekintés, vizuális segédlet gyakorlása
Ráhangolás	<p>Előzetes ismeretek aktiválása (motivációs lehetőség/stratégia) Most megvizsgáljuk, hogy az ókori görögöknek miért voltak fontosak az olimpiai játékok és azt is, hogy ezek miben különböznek a mai korunk olimpiai játékeitől. Gyűjtsük először össze, hogy mit tudtok az olimpiai játékokról! (Néhány segítő kérdés: Hány évente rendezik meg? Mikor volt az utolsó? Milyen sportágakban rendeznek olimpiát?)</p> <p>Előzetes áttekintés (olvasási stratégia, gyakorlás) Tudjátok mielőtt egy szöveget elkezdünk olvasni, felkészülünk az olvasásra. Előzetesen áttekintjük mi van benne, hogy néz ki. Vizsgáljátok meg a 33. oldal felépítését. ...Mit veszel észre? (kép, képaláírások, számozott részek (kiegészítő anyag?), kiemelt részek) megbeszélni ezek funkcióját, mikor olvassuk el, mi célból íródtak/vannak ott?</p> <p>Szituatív érdeklődés (motivációs lehetőség) A továbbiakban „A görögök összetartozása” szöveggel foglalkozunk. Mit gondoltok, az olimpiai játékok hogyan segíthették az összetartozást?</p>
	<p>Olvasás: „A görögök összetartozása”, 33. o. Felolvasom most nektek ezt a szöveget. (Fontos a szöveg jól tagolt felolvasása, figyelemfelhívó hangsúlyozással.)</p>
Modellálás	<p>Következtetés (olvasási stratégia bevezetése) <i>Olvasási stratégia megnevezése</i> Mint bizonyára észrevettétek, ez a szöveg tartalmaz nehezebb, ismeretlen szavakat. Ezek megértése nagyon fontos a teljes szöveg megértése szempontjából. Ugyanakkor a szövegben lévő mondatok sokat segíthetnek ezeknek az ismeretlen szavaknak a megértésében, a jelentésük kikövetkeztetésében. Így most a következtetés stratégiát mutatom meg nektek. E stratégia szimbóluma a nyíl lesz (füzetbe, táblára felrajzolni). Ki rajzolná fel a táblára?</p> <p>Modellálás Vizsgáljuk meg az első három mondatot! Az alábbi szövegrész jól tagolt felolvasása, figyelemfelhívó hangsúlyozással: „<i>A görög városok egymástól független államok voltak. Ezeket nevezték városállamoknak, görögül poliszoknak. Nem voltak közös vezetőik.</i>”</p> <p>Amikor a következtetés stratégiát használom, fontos azonosítanom a szöveg olvasása során a kevésbé ismert szavakat és kifejezéseket. Ezekben a mondatokban két ilyen szó is van, a városállam és a polisz. <i>Fontos ezeket a szavakat rögzíteni, leírni táblára, füzetbe.</i> Ezután megpróbálom kikövetkeztetni ezeknek a szavaknak a jelentését a három mondat alapján. Mi lehet a polisz? Miben különbözik a városállamtól? A három mondat közül a második mondat alapján arra következtetek, hogy ezek ugyanazt jelentik (<i>Ezeket nevezték városállamoknak, görögül poliszoknak.</i>). Így ezek közé egyenlőségjelet lehet tenni.</p>

	<p>De mit jelenthet a városállam, polisz? Milyen tulajdonságai vannak? Az első és a harmadik mondat alapján három információra lehet következtetni: A városállamok = poliszok (1) görög városokra jellemzők, (2) egymástól független államok, (3) nincsenek közös vezetőik.</p> <p>A következtetés stratégia működtetésekor azt is végig lehet gondolni, hogy ha átfogalmazom az információt, akkor úgy még igaz-e a poliszra. Például, „a városállamok nem függnék egymástól”. Igaz az állítás a városállamra? Igen. Vegyünk egy másik információt. „A poliszoknak közös vezetői vannak”. Ez hamis információ.</p> <p><i>A stratégia megnevezése és megisméltése</i></p> <p>A következtetés stratégiáját használtuk. Utalás a ceruza szimbólumra. Amikor ezt használjuk, megpróbáljuk kitalálni, kikövetkeztetni a szöveg alapján az ismeretlen szavakat.</p>
Támogatás	<p>Nézzük tovább közösen a szöveget! Olvassuk el a szöveg következő részét!</p> <p>Az alábbi szövegrész jól tagolt felolvasása, figyelemfelhívó hangsúlyozással: <i>„Az ókori görög világ érdekessége, hogy mégis kialakult az összetartozás tudata a görögökben. Földjüket Hellásznak, magukat helléneknek nevezték.”</i></p> <p>Melyek azok a szavak, amelyek kevésbé ismertek? (Hellász, hellének). Jegyezzük le ezeket a szavakat! (Ezek rögzítése a táblán lényeges.) A szöveg melyik mondata ad meghatározást ezekre a szavakra? Mi lehet Hellász? Kik lehetnek a hellének? Milyen jellemzők vannak? (A jellemzők listászerű, elemi gondolatokra bontott felírása a táblára lényeges.)</p> <p>Vizsgáljuk meg az első mondatot! Miért lehet a szövegben, hogy a görögökben mégis kialakult az összetartozás? Milyen kapcsolatban lehet ez a mondat a polisz fogalmával?</p> <p>Fogalmazzuk át az információkat! (Segítő kérdések: Hogyan nevezhetjük az ókori görögöket? Mi volt a neve az ókori Görögországnak?)</p> <p>Vizsgáljuk meg még közösen a következő mondatokat. Az alábbi szövegrész jól tagolt felolvasása, figyelemfelhívó hangsúlyozással: <i>„Az összetartozást három dolog erősítette: a közös nyelv (és írás), a közös vallás és a katonai szövetségek. (A trójai háborút például egy ilyen katonai szövetség indította). A vallásnak voltak olyan központjai, amelyeket minden görög tisztelt.”</i></p> <p>Ezekben a mondatokban most nem látunk kevésbé ismert fogalmakat, ugyanakkor a következtetés stratégiája azt is jelenti, hogy a kulcsfogalmakat kiemeljük és ezeknek a jelentésére és szerepére következtetünk a szövegben. Mik erősítették az összetartozást? (A három jellemző rögzítése a táblán)</p> <p>Mit tudunk meg ezekről a szöveg alapján? Rendeljünk hozzá információkat! (Az elemi információk felírása a táblára).</p> <p>Mi nincs megfogalmazva a szövegben, de fontos lehet? (pl. mi volt a közös nyelv, milyen írást használtak az ókori görögök).</p> <p>A valláshoz kapcsolódó központoknak milyen kapcsolata van az összetartozás erősítésével?</p>

	<p>A katonai szövetségeknek pozitív vagy negatív a jelentése a szöveg alapján? (Pozitív, mert az összetartást erősítette; negatív, mert háborúhoz kapcsolódik).</p>
Önálló tanulói munka	<p>Vizsgáljuk meg most a szöveg többi részét! (A szöveg többi részének felolvasása).</p> <p>Olvassátok el a szöveget önállóan! Jelöld be és írd le a kevésbé ismert kifejezéseket! (Olümpia, olümpiai játékok)</p> <p>Jelöld be, hogy a szövegben mely mondatok adnak meghatározásokat ezekre a kifejezésekre!</p> <p>Párokban (homogén párok) írjátok ki listaszerűen a szöveg alapján az Olümpia és az olümpiai játékok jellemzőit! Elég minden mondatból a kulcsszavakat, a szerintetek legfontosabb szavakat kiírni.</p> <p>Olümpia: Zeusz temploma Olümpiai játékok: verseny, Zeusz tiszteletére, győztesek nevét feljegyezték, Kr. e. 776-ban volt az első, időszámítás kezdete</p> <p>Kompetenciaérzés: differenciálás (motivációs lehetőség) Akik készen vannak (az elemi gondolatok leírásának ellenőrzése után) elolvashatják a 10. számozott részt és kiegészíthetik az abban olvasottakkal az információkat.</p>
Közös megbeszélés	<p>Olümpia és olümpiai játékokkal kapcsolatos jellemzők megbeszélése. Következtetési feladatok megoldása: A mai nyelvben mi a különbség Olümpia és az olimpia között? (Tankönyvi feladat) A szöveg az összetartozás három elemét emeli ki. Az olümpiai játékok melyekhez kapcsolódnak? Miért volt kr. e. 776 az ókori görögök időszámításának kezdete?</p>
Ráhangolás	<p>Előzetes ismeretek aktiválása (motivációs lehetőség/stratégia) Megnézzük, hogy az ókori görögök hogyan tartották az olimpiai játékokat.</p> <p>Ki tudja, milyen sportágakból áll ma az öttusa? (Az évek folyamán változtak a sportágak, jelenleg: lovaglásból, vívásból, lövészetből, úszásból és terepfutás; a lovaglást akadályversennyel fogják valószínűleg helyettesíteni). Az ókori görögöknél a következőkből állt: diszkoszvetés, távolugrás, gerelyhajítás, futás, birkózás)</p> <p>És mi az a pankráció? Milyen más neve van a cselgáncsnak? (Judo)</p> <p>Egy listát láthattok sportokról. Tippeljétek meg, hogy ezek a sportok szerepelhettek-e az ókori olimpiai játékokon? Jegyezd le a tipped! Írd a füzetedbe a sportág nevét és tegyél pipát oda, ami szerepelhetett, és X-et, ami nem!</p> <ol style="list-style-type: none"> birkózás cselgáncs futás gladiátorok versenye

- e) lovaglás
- f) öttusa
- g) pankráció
- h) úszás

Az óra végére ki fog derülni, ki tippelt jól.

Előzetes áttekintés (olvasási stratégia, gyakorlás)

Tudjátok mielőtt egy szöveget elkezdünk olvasni, felkészülünk az olvasásra. Előzetesen áttekintjük mi van benne, hogy néz ki. Vizsgáljátok meg a 34. oldal felépítését. ...Mit veszel észre? (kép, képaláírások) megbeszélni ezek funkcióját, mikor olvassuk el, mi célból íródtak/vannak ott? Nézzétek meg a szöveget! Hány bekezdésből áll? Hogyan kezdődnek a bekezdések? Mi lehet a szöveg célja?

Modellálás

Vizuális segédlet (olvasási stratégia, gyakorlás)

Olvasási stratégia megnevezése

A szöveg célja, hogy az olimpia öt napjának programját mutassa be aszerint, hogy milyen szertartásokat végeztek az ókori görögök és milyen sportok kerültek sorra. Annak érdekében, hogy a szövegben lévő információkat el tudjuk rendezni, a vizuális segédlet stratégiáját fogjuk használni és gyakorolni. Ki emlékszik, mi a vizuális segédlet szimbóluma? (táblára/füzetbe felrajzolni)

Modellálás

Az olimpia öt napjáról készítünk táblázatot. A táblázatnak két oszlopa lesz: (1) napok, (2) tevékenységek.

A táblázat készítésekor tisztázható kérdések:

Hány sort fog tartalmazni a táblázat?

Mit tudunk meg a szövegből az első napról?

A 34. oldalon lévő szöveg nem tartalmaz információt az első napról, így szükséges visszalapozni a 33. oldal „Az olimpiai hátékok eseményei” c. szövegbe és a második bekezdést megvizsgálni. Ez és a 34. oldalon lévő második nap leírása alapján a táblázat közös elkészítése a füzetben és a táblán a második sorig.

Napok	Tevékenységek
1. nap	Nyitó ünnepségek Istentisztelet Eskütétel
2. nap	Kocsiverseny Öttusa (diszkoszvetés, távolugrás, gerelyhajítás, futás, birkózás)

A stratégia megnevezése és megisméltése

A vizuális segédlet tehát valami, amit lerajzolunk, majd kulcsszavakkal töltjük fel, hogy könnyebben tudjunk áttekinteni, rendszerezni információkat. A mai vizuális segédletünk egy táblázat. A szimbóluma a vizuális segédletnek a ceruza.

Támogatás	<p>Most próbáljátok meg a következő bekezdés alapján kitölteni a táblázat következő sorát! Ki tudná megmondani, hogy mi kerüljön a következő sorba?</p> <table border="1" data-bbox="395 333 1377 674"> <thead> <tr> <th data-bbox="395 333 531 376">Napok</th> <th data-bbox="531 333 1377 376">Tevékenységek</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="395 376 531 488">1. nap</td> <td data-bbox="531 376 1377 488">Nyitó ünnepségek Istentisztelet Eskütétel</td> </tr> <tr> <td data-bbox="395 488 531 562">2. nap</td> <td data-bbox="531 488 1377 562">Kocsiverseny Öttusa (diszkoszvetés, távolugrás, gerelyhajítás, futás, birkózás)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="395 562 531 674">3. nap</td> <td data-bbox="531 562 1377 674">Vallási szertartás Istenáldozat 12-18 éves fiatal fiúk versenye (futás, birkózás, ökölvívás)</td> </tr> </tbody> </table>	Napok	Tevékenységek	1. nap	Nyitó ünnepségek Istentisztelet Eskütétel	2. nap	Kocsiverseny Öttusa (diszkoszvetés, távolugrás, gerelyhajítás, futás, birkózás)	3. nap	Vallási szertartás Istenáldozat 12-18 éves fiatal fiúk versenye (futás, birkózás, ökölvívás)				
Napok	Tevékenységek												
1. nap	Nyitó ünnepségek Istentisztelet Eskütétel												
2. nap	Kocsiverseny Öttusa (diszkoszvetés, távolugrás, gerelyhajítás, futás, birkózás)												
3. nap	Vallási szertartás Istenáldozat 12-18 éves fiatal fiúk versenye (futás, birkózás, ökölvívás)												
Önálló tanulói munka	<p>A táblázat folytatása önállóan vagy párban a 34. oldal harmadik és negyedik bekezdése alapján.</p> <table border="1" data-bbox="395 781 1377 1272"> <thead> <tr> <th data-bbox="395 781 531 824">Napok</th> <th data-bbox="531 781 1377 824">Tevékenységek</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="395 824 531 936">1. nap</td> <td data-bbox="531 824 1377 936">Nyitó ünnepségek Istentisztelet Eskütétel</td> </tr> <tr> <td data-bbox="395 936 531 1010">2. nap</td> <td data-bbox="531 936 1377 1010">Kocsiverseny Öttusa (diszkoszvetés, távolugrás, gerelyhajítás, futás, birkózás)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="395 1010 531 1122">3. nap</td> <td data-bbox="531 1010 1377 1122">Vallási szertartás Istenáldozat 12-18 éves fiatal fiúk versenye (futás, birkózás, ökölvívás)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="395 1122 531 1196">4. nap</td> <td data-bbox="531 1122 1377 1196">Futóversenyek Birkózás, ökölvívás, pankráció</td> </tr> <tr> <td data-bbox="395 1196 531 1272">5. nap</td> <td data-bbox="531 1196 1377 1272">Záró ünnepség Lakoma</td> </tr> </tbody> </table> <p>Kompetenciaérzés: differenciálás (motivációs lehetőségek) <i>Erre két alternatív feladatot kínálunk ötletként:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Akik készen vannak (és helyesen töltötték ki a táblázatot) megnézhetik a képeket, és megoldhatják a hozzákapcsolódó tankönyvi feladatot: „Válaszd ki a rajzon látható alakok közül az öttusázókat! Milyen apró „hibát” fedezel föl a versenyzők ábrázolásában?” 2. „Az olimpiai játékok eseményei” c. szöveg 4. bekezdése alapján összegezni, hogy mi volt a győztesek jutalma. 	Napok	Tevékenységek	1. nap	Nyitó ünnepségek Istentisztelet Eskütétel	2. nap	Kocsiverseny Öttusa (diszkoszvetés, távolugrás, gerelyhajítás, futás, birkózás)	3. nap	Vallási szertartás Istenáldozat 12-18 éves fiatal fiúk versenye (futás, birkózás, ökölvívás)	4. nap	Futóversenyek Birkózás, ökölvívás, pankráció	5. nap	Záró ünnepség Lakoma
Napok	Tevékenységek												
1. nap	Nyitó ünnepségek Istentisztelet Eskütétel												
2. nap	Kocsiverseny Öttusa (diszkoszvetés, távolugrás, gerelyhajítás, futás, birkózás)												
3. nap	Vallási szertartás Istenáldozat 12-18 éves fiatal fiúk versenye (futás, birkózás, ökölvívás)												
4. nap	Futóversenyek Birkózás, ökölvívás, pankráció												
5. nap	Záró ünnepség Lakoma												
Közös megbeszélés	<p>Szituatív érdeklődés (motivációs lehetőség) Videó levetítése (2:00 – 3:34) https://zanza.tv/testnevel-es-sport/sporttortenet/az-okori-olimpiak A videó használható a válaszok ellenőrzéséhez, további információk azonosításához, megbeszéléséhez. A szövegfeldolgozás előtti tippelős feladat közös ellenőrzése. (cselgáncs volt a helyes megfejtés)</p>												

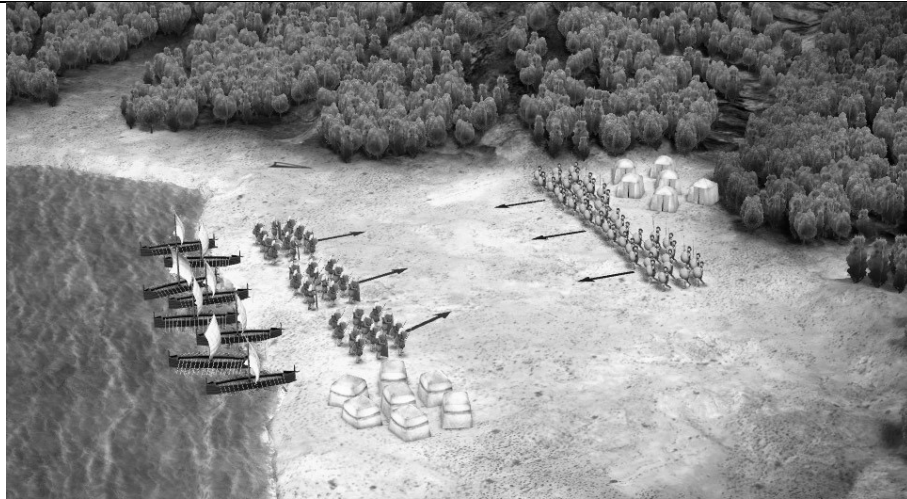
Sorszám	5.
Cím	Az ókori Hellász öröksége 4. (Spárta, spártai és athéni nevelés)
Stratégia	Következtetés gyakorlása, érzékszervi képek alkotása bevezetése
Ráhangelés	<p><i>Több lehetőséget is megadtunk a motiváció támogatására, ezekből tetszés szerint lehet választani, és beilleszthetők az óra különböző pontjaira. Egy megvalósítása javasolt az óra elején.</i></p> <p>Tapasztalatszerzés és előzetes ismeretek aktiválása (motivációs lehetőség) Spártai katonáról kép vagy videó. Mit viselt és mit használt a harc során a spártai katona? Beszéljétek meg, hogy milyen ruhadarabokat és fegyvereket láttok a képen! (pl. sisak, lándzsa, pajzs, palást, lábszárvédő, saru)</p> <p>Előzetes ismeretek aktiválása (motivációs lehetőség/stratégia) Megnéztük milyen volt az ókorban Athén és Spárta, kik éltek ott, mivel foglalkoztak, de főleg a felnőttekről beszéltünk eddig. Lehetséges kérdések:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mi gondoltok milyen lehetett akkoriban gyerekeknek lenni? - Hol lehetett jobb, Spártában vagy Athénban? - Most jobb, vagy akkor lehetett jobb gyerekeknek lenni? <p>Szituatív érdeklődés (motivációs lehetőség) Hoztam néhány kérdést a gyerekek életéről a két városállamban. Tippeljétek meg a válaszokat a kérdésekre. Jegyezd le a tipped! Írd a füzetedbe a kérdés számát és a válasz betűjelét!</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Meddig éltek a fiú gyerekek otthon a szüleikkel Spártában? <ol style="list-style-type: none"> A) 18 éves korukig B) akár 30 éves korukig C) 14 éves korukig D) 7 éves korukig 2. Mikor mentek férjhez a lányok Athénban? <ol style="list-style-type: none"> A) 20-22 éves korukban B) 30-32 éves korukban C) 12-13 éves korukban D) 8-10 éves korukban 3. Kik tanultak meg írni és olvasni Athénban? <ol style="list-style-type: none"> A) mindenki B) csak a fiúk C) csak a lányok D) csak a gazdagabb szülők gyerekei <p>Olvassuk el a két szövegrészt a 31. és 32. oldalon! (ahogy szokták hangosan vagy önállóan). Ellenőrizzük a tippelős kérdésekre adott válaszokat! Kinek hány tippje volt jó? Volt, ami meglepő volt? Az olvasottak alapján mit gondoltok milyen lehetett a két városállamban gyerekeknek lenni? Hol volt jobb? Van, akinek megváltozott a véleménye?</p>

Modellálás	<p>Következtetés (olvasási stratégia gyakorlása) <i>Az alábbi gyakorlat a „Spárta” (31. o.) lévő szöveg első két bekezdésére vonatkozik.</i> Felolvasom most nektek ezt a szöveget. (Fontos a szöveg jól tagolt felolvasása, figyelemfelhívó hangsúlyozással.)</p> <p>Olvasási stratégia megnevezése Mint bizonyára észrevettétek, ez a szöveg tartalmaz nehezebb, ismeretlen szavakat. Annak érdekében, hogy a szövegben lévő ismeretlen szavakat megértsük, jelentésüket kikövetkeztessük, a következtetés stratégiáját, fogjuk használni. Ki emlékszik, mi a következtetés szimbóluma? (táblára/füzetbe felrajzolni) Ki szeretné felrajzolni a táblára?</p> <p>Modellálás lépései:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vizsgáljuk meg az első három mondatot! Az alábbi szövegrész jól tagolt felolvasása, figyelemfelhívó hangsúlyozással: <i>„Spártában a szabad polgárok kisebbségben voltak. Az eredetileg itt élő őslakosokat (a helótákat) kegyetlenül elnyomták. Sorsukat a legszörnyűbbnek tartották az egész görög világban.”</i> 2. A modellálás során a polgárokhoz és a helótákhoz kapcsolódó elemi információk rögzítése a táblán, füzetben lényeges. 3. Információk átfogalmazásához kapcsolódó állítások értelmezése, pl. „A helóták szabadok voltak”. „A polgárok többségben éltek.” „A helóták régebb óta éltek Spártában mint a polgárok. <p>A stratégia megnevezése és megisméltése A következtetés stratégiáját használtuk. A szimbóluma a nyíl. Amikor ezt használjuk, megpróbáljuk kitalálni, kikövetkeztetni a szöveg alapján az ismeretlen szavakat.</p>
Támogatás	<p>Nézzük tovább közösen a szöveget! Olvassuk el a szöveg következő részét!</p> <p><i>Az alábbi mondat jól tagolt felolvasása, figyelemfelhívó hangsúlyozással: „A Spárta környéki hegyvidék lakosait, az úgynevezett körülakókat pedig adófizetésre kényszerítették, de ők legalább szabadok maradhattak.”</i></p> <p>A megértést támogató lehetséges feladatok, kérdések: Mi a kulcsszó? (Ennek rögzítése a táblán lényeges.) Milyen jellemzőik vannak a körülakóknak? (A jellemzők listászerű, elemi gondolatokra bontott felírása a táblára lényeges.) Vizsgáljuk meg a mondat végét! Miért lehet a szövegben, hogy a körülakók legalább szabadok maradhattak? Milyen kapcsolatban lehet ez a helóták fogalmával? Fogalmazzuk át az információkat! (Segítő kérdések: Hol éltek a körülakók? Mit fizettek a spártai polgároknak? Miben hasonlítottak és különböztek a helótáktól?)</p>

<p>Önálló tanulói munka</p>	<p>Vizsgáljuk meg a második bekezdést! (A bekezdés felolvasása).</p> <p>Olvassátok el a bekezdést önállóan, mely további információkat tartalmaz e három társadalmi csoportól.</p> <p>Jelöld be, hogy a szövegben mely információi vonatkoznak a polgárokra, a helótákra és a körülakókra (ezek jelölhetők színekkel is).</p> <p>Párokban (homogén párok) írjátok ki listaszerűen a szöveg alapján a három társadalmi csoport jellemzőit! Keressétek meg a kulcsszavakat, a legfontosabb információkat a mondatokban! Egészítsétek ki a jegyzetet!</p> <p>Kompetenciaérvényesítés: differenciálás (motivációs lehetőség) Akik készen vannak (az elemi gondolatok leírásának ellenőrzése után) elolvashatják a szöveg további részét, és kiegészítheti a szabad polgárokról szóló további információkkal a listát. 10. számozott részt és kiegészíthetik az abban olvasottakkal az információkat.</p>
<p>Közös megbeszélés</p>	<p>A spártai társadalom csoportjaival kapcsolatos jellemzők megbeszélése. Következtetési feladatok megoldása: A szöveg mellett lévő ábra milyen foglalkozásokat jelenít meg, és a megjelenített foglalkozások melyik társadalmi csoportra jellemzők.</p>
<p>Modellálás</p>	<p>Érzékszervi képek alkotása (olvasási stratégia bevezetése) <i>Olvasási stratégia megnevezése</i> A képzelőerőnket fogjuk használni, hogy jobban megértsük az olvasottakat. Érzékszervi képek alkotásának nevezzük ezt a stratégiát, és a szimbóluma a szív lesz (füzetbe, táblára felrajzolni). Ki szeretné felrajzolni a táblára?</p> <p>Modellálás Az elmúlt órán például arról beszéltünk, hogy a görögök hajókat építettek, és azzal szállították eladásra a terményeiket, például olajbogyót és bort. Ha elképzelem, hogy egy ilyen hajón utazom, azt látom magam előtt, hogy ha lenézek, látom a hajó fenekét, ahol áruk vannak felhalmozva. Hallom, ahogy suhog a vitorla, és recsegnek a deszkák, hiszen fából voltak a hajók. A tenger sós illatát is érzem az orromban.</p> <p>A stratégia megnevezése és megisméltése Érzékszervi képek alkotásának nevezzük, amikor elképzeljük, amiről olvasunk, azt, hogy mit látunk, mit hallunk, mit érzünk, a szív lesz a szimbóluma.</p>
<p>Támogatás + önálló tanulói munka</p>	<p>Most felolvasok egy részt a tankönyvből. Csukjátok be a szemeket, és képzeljétek el, amit olvasok!</p> <p><i>Az újszülöttet apja bemutatta a város vezetőinek, akik eldöntötték, hogy elég erős és jókötésű emberré válik-e majd. A legendák szerint, ha betegesnek vagy testi hibásnak találták, akkor kitették egy sziklahasadékba, ahol magára hagyatva elpusztult. Ezt azonban régészeti leletek nem igazolják. A fiúk csak hétéves korukig nevelkedtek otthon, ettől kezdve katonai táborokban éltek. Kisebb csoportokban végezték el feladataikat a legrátermettebb és legeszesebb</i></p>

	<p><i>fiú vezetésével. Főleg testedzéssel foglalkoztak, szellemi képességeiket csak az írás-olvasás tanulásával és Homérosz költeményeinek olvasásával fejlesztették.</i></p> <p>Milyen lehetett a fiúk katonai tábora? Hogyan nézhetett ki? Hogyan telhetett egy napjuk a táborban lakóknak? XY felszólítva, mit képzelte el?</p> <p>A szöveg folytatása (tanári elolvasás, hangos vagy önálló olvasás).</p>
Közös megbeszélés	<p>Lehetséges kérdések:</p> <p>Nehéz vagy könnyű volt elképzelni az olvasottakat/hallottakat?</p> <p>Hallottál olyat, ami neked nem jutott eszedbe, de érdekes és hihető?</p> <p>Mi volt a legmeglepőbb, abból, amit más elképzelt?</p>
Lezárás	<p>Tapasztalat: relevancia, kollaboráció (motivációs lehetőség)</p> <p>Gondold végig, hogy hány éves vagy és hogy fiú vagy lány vagy! Hol lennél most és mit csinálnál az ókori Spártában? És Athénban? Nézd a táblázatot és beszélj meg a padtársaddal! (néhány válasz meghallgatása)</p> <p>Ha néhány szóban meg kellene fogalmazni, mi volt a spártai nevelés és mi volt az athéni nevelés célja, mit mondanál? Segít a szöveg! Írjuk a táblázatban Spárta és Athén fölé!</p> <p>Cél: katonák nevelése, Cél: testileg, lelkileg egészséges polgárok nevelése</p>

Sorszám	6.
Cím	A görög-római hadviselés 1. (Görög-perzsa háború – 45-46.o.)
Stratégia	Érzékszervi képek alkotásának gyakorlása
Ráhangelés	<p>Tapasztalatszerzés és előzetes ismeretek aktiválása (motivációs lehetőség)</p> <p>Nézzünk meg egy videót az ókori Athénről és a perzsa birodalomról (https://zanza.tv/tortenelem/az-okori-hellasz/perzsa-haboruk-es-az-atheni-demokracia; 1:22-nél megállítani). Figyeld meg, mi vezetett a görög-perzsa háborúhoz? Hol zajlott a legnagyobb csata?</p>
Modellálás	<p>Érzékszervi képek alkotása (olvasási stratégia, gyakorlás) Olvasási stratégia megnevezése</p> <p>A következő szövegben a marathoni csatáról olvashatsz majd. Ennek a feldolgozásához az Érzékszervi képek alkotása stratégiát fogjuk alkalmazni. Emlékeztek mi a jele?</p> <p>Modellálás</p> <p>A múlt alkalommal amikor ezt a stratégiát alkalmaztuk elképzeltük, hogy milyenek lehettek Spártában a fiúk katonai táborai... és az első olimpiai játékokat. Elmondtuk, hogy a katonai táborokban láttunk sok gyereket csoportokban, akik nagyon erősek, izmosak voltak...úgy képzeltük, hogy sok fegyver is van ott....stb.</p> <p>A stratégia megnevezése és megismétlése</p> <p>Amikor a képzelőerőnket használjuk, hogy jobban megértsük az olvasottakat, érzékszervi képek alkotásának nevezzük. A jele a szem.</p>
Támogatás	<p>Olvasátok el a 46. oldal tetején lévő szöveget! Most képzeljétek el, hogy a görög seregben vagytok és a marathoni síkságon figyelitek a perzsákat a csata előtt. Mit láttok? Milyen hangokat hallotok? Mit éreztetek?... (pl. sok katona - kétszeres túlerő, lovak, hajók, lónyerítés, fegyvercsörgés, melegem van mert nyár van, félek, izgulok stb. (46. o. alapján)</p>
Önálló, majd közös tanulói munka	<p>Kollaboráció, társas interakciók (motivációs lehetőség):</p> <p><i>Minden tanulónak szükséges nyomtatni egy példányt a mellékelt képből.</i></p> <p>Kép kiegészítése az olvasmány 46. oldala alapján egyénileg, majd a rajzok összehasonlítása párban (a rajz külön lapon is mellékelve van). Ez egy rajz a marathoni csatáról, de hiányos. Olvasd el még egyszer a szöveget és egészítsd ki a rajzot. (lovasság, túlerő ábrázolása, sáncok, napsütés, stb.)</p>

Kép forrása: [https://www.mozaweb.hu/Extra-3D_modell-Marathoni csata Kr e 490-129705](https://www.mozaweb.hu/Extra-3D_modell-Marathoni_csata_Kr_e_490-129705)

Közös megbeszélés

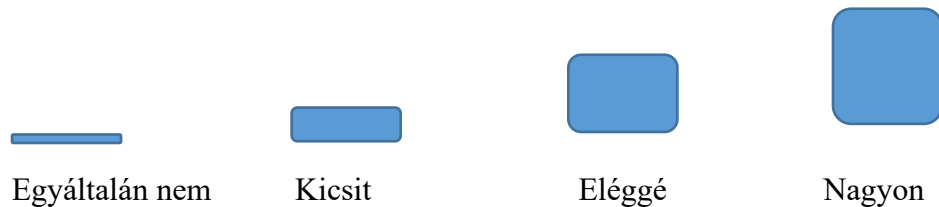
Ki az, akinek a párja olyat rajzolt, amit ő nem, de érdekes és hihető? Mennyiben hasonlítottak/voltak eltérőek a rajzok? Mi lehet ennek az oka?

Lezárás

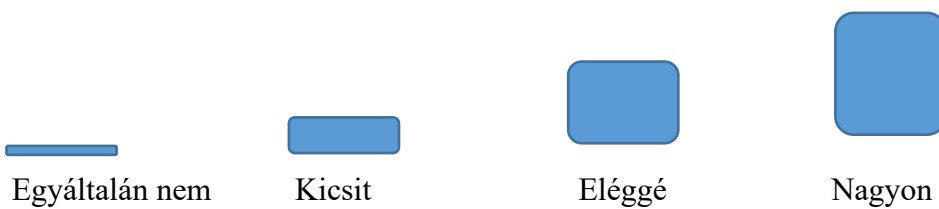
Autonómiatámogatás: vélemény (motivációs lehetőség)

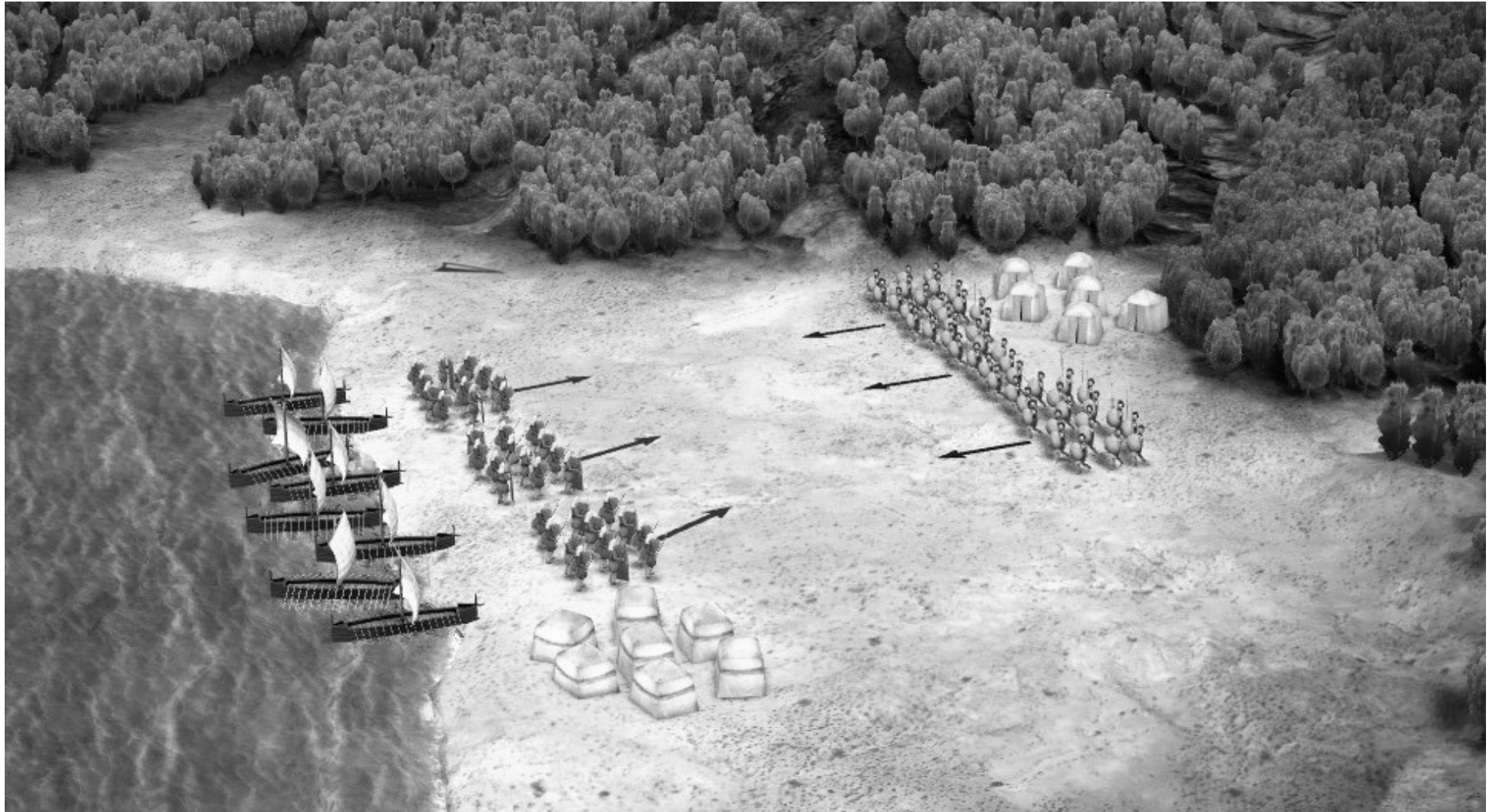
Oszlopdiagramon jelölhetik a tanulók, mennyire tetszett nekik a szöveg és a feladatok. Az oszlopdiagrammok felrajzolhatók a táblára, ahonnan lemásolhatják a tanulók, vagy kinyomtathatók számukra (külön lapon is mellékelve).

Mennyire tetszett ez a szöveg?

Mennyire szívesen dolgoztál a feladaton?

Mennyire tetszett ez a szöveg?

			
Egyáltalán nem	Kicsit	Eléggé	Nagyon

Mennyire szívesen dolgoztál a feladaton?

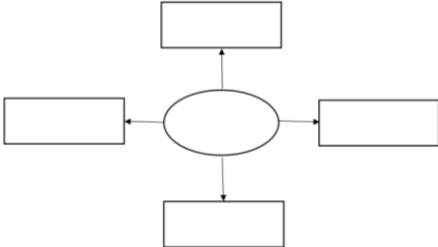
			
Egyáltalán nem	Kicsit	Eléggé	Nagyon

Mennyire tetszett ez a szöveg?

			
Egyáltalán nem	Kicsit	Eléggé	Nagyon

Mennyire szívesen dolgoztál a feladaton?

			
Egyáltalán nem	Kicsit	Eléggé	Nagyon

Sorszám	7.
Cím	A görög-római hadviselés 2. (görög-perzsa háború, 47-49. o.)
Stratégia	Vizuális segédlet gyakorlása
Ráhangelés	<p>Autonómiatámogatás (motivációs lehetőség)</p> <p>A mai óra központi szereplője Nagy Sándor lesz. A mellékelt lapon róla szóló információkat találhatsz.</p> <p><i>Érdeemes kinyomtatni a lapot annyi példányban, hogy minden tanulónak jusson.</i></p> <p>Nézd meg a lapon az alcímeket, és olvasd el, ami a legérdekesebbnek tűnik, majd válaszolj a választott szöveg alatti kérdésre egy mondatban!</p> <p>A szövegek és kérdések megbeszélését követően mindenki értékelheti a címek melletti arcok segítségével, hogy melyik téma mennyire tetszett.</p> <p>Forrás (kissé módosítva): https://mult-kor.hu/10-teny-nagy-sandorrol-20170912</p>
Olvasási stratégia gyakorlása	<p>Vizuális segédlet (olvasási stratégia gyakorlása)</p> <p>A vizuális segédletet fogjuk használni Nagy Sándor jellemzéséhez.</p> <p>Lehetséges kérdések</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valaki el tudná magyarázni, hogy mi az a vizuális segédlet? - Ki emlékszik, hogy mi a vizuális segédlet szimbóluma? - Ki szeretné felrajzolni a táblára? <p>A vizuális segédlet valami, amit lerajzolunk, majd kulcsszavakkal töltjük fel, hogy könnyebben tudjunk áttekinteni, rendszerezni az információkat. A szimbóluma a vizuális segédletnek a ceruza. A korábbiakban táblázatos formában használtuk ezt. A mai vizuális segédletünk egy ábra, egy úgynevezett jellemterkép lesz.</p> <p>A jellemterkép esetén egy körbe beleírjuk a jellemezni kívánt személy nevét egy lap közepébe, majd kis vonalakat húzunk a körvonalból, és téglalapokba jellemzőket írunk (táblára, füzetbe felrajzolni – négynél több jellemző található Nagy Sándorra vonatkozóan).</p> <div style="text-align: center;"> <pre> graph TD A(()) --> B[] A --> C[] A --> D[] A --> E[] </pre> </div> <p>Felolvasom a 47. oldalon a keretes olvasmány első bekezdését. Felolvasás. A bekezdés tartalma azt mondja nekem, hogy Nagy Sándor valószínűleg művelt volt, hiszen a leghíresebb görög tudós (Arisztotelész) tanította.</p>

	<p>Most felolvasom a második bekezdést, amely alapján nektek kell megfogalmazni jellemzőket. Felolvasás. Ki tudna valamilyen jellemzőt mondani Nagy Sándorra a szöveg alapján? Kettőt is leírtak: éles eszű és bátor. Míg az első bekezdésben csak utalnak arra, hogy művelt volt, azaz nekünk kellett ezt kikövetkeztetni, a másodikban le is írták, hogy éles eszű és bátor. Azaz most kikereshető a szövegből.</p> <p>Most <u>önállóan/párban/hangosan olvassátok</u> el a Nagy Sándor hódításai című részt a 47. oldal alján, és a két bekezdést a 48. oldalon. Próbáljátok további jellemzőket találni Nagy Sándorra!</p> <p>Kinek van ötlete, milyen tulajdonságok jellemzik Nagy Sándort a szöveg alapján?</p> <p>Jó hadvezér volt: „Minden korábbi hódítónál nagyobb területet foglalt el.” Népek békéltetője: „például támogatta a vegyes, görög–perzsa házasságokat.”</p>
Közös megbeszélés	Ismételjük el akkor, hogy a vizuális segédletként használt jellemtérképünkre milyen jellemzőket gyűjtöttünk össze Nagy Sándorról? Az egyes jellemzők esetében felidézni az indokot.

Érdekességek Nagy Sándorról

Nézd meg az alcímeket, és olvasd el, ami a legérdekesebbnek tűnik, majd válaszolj a választott szöveg alatti kérdésre egy mondatban!

1. Hadi tettek

18 éves volt, amikor első jelentős csatáját megnyerte (a fellázadt illírekkel szemben). Mindössze 13 évre volt szüksége, hogy a valaha volt egyik legnagyobb birodalmat létrehozza, amely a Balkántól Egyiptomon és a Közel-Keleten át egészen a mai Pakisztánig, India határáig húzódott. Haláláig számos világtörténelmi jelentőségű ütközetben vett részt, ám egyet sem veszített el közülük.

Miből látszik, hogy Nagy Sándor jó hadvezér volt?

2. Érdekes városnevek

Egyiptom második legnagyobb városát, Alexandriát a nagy hódítóról nevezték el. Hadjáratai során közel hetven új várost alapított, amelynek zöme a király nevét kapta. Az indiai Hüdaspész melletti Bukephalia az egyik kivétel, ugyanis ezt a várost kedvenc csatalováról, Bukephaloszról nevezte el, amely a leendő település melletti csatában vesztette életét.

Kiről, miről nevezett el városokat Nagy Sándor?

3. Megjelenése

Lüszipposz görög szobrász mellszobrot készített Nagy Sándorról. A szoborról később készült egy másolat, amit ma a párizsi Louvre múzeumban található. Sokáig ez volt az egyetlen ismert portré a makedón királyról, és úgy tartjuk, hogy máig ez a leghitelesebb kép, amely fennmaradt róla. Egyes források szerint Nagy Sándornak heterokrómiaja volt, vagyis a két szeme nem egy színű volt, az egyik barna, a másik kék vagy zöld.

Mit jelent, hogy heterokrómiaja volt Nagy Sándornak?

4. Halála

Halálának oka a mai napig kérdéses: tifuszos láz, malária, alkohol előidézte májbetegség szerepel a leggyakrabban emlegetett okok között. Egyes teóriák azt sem zárják ki, hogy a katonai vezetők mérgezték meg, akiknek már elégük volt a több mint egy évtizeden át tartó, gigantikus hadjáratsorozatból. A korabeli dokumentumok szerint a 32 évesen elhunyt uralkodó holttestét mézzel telt kádba helyezték konzerválás céljából, és először a makedón fővárosba, majd az egyiptomi Memphiszbe, végül Alexandriába vitették. Számos feltárás indult, ám egyik sem találta meg a nyughelyet.

Nagy Sándor halála kapcsán szerinted melyik a leghihetőbb magyarázat?

Sorszám	8.
Cím	Az ókori Róma öröksége 1. (városalapítás)
Stratégia	Előzetes áttekintés, vizuális segédlet gyakorlása
Ráhangelés	<p>Szituatív érdeklődés (motivációs lehetőség) Mit tudtok Olaszországról? Gyűjtsétek össze közösen! A melléklet kép (utolsó oldal) segít ebben. Lehetséges kérdések:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Milyen jellemzőket találtatok a képeken? - Ki tud olyat mondani, ami nincs a képen? - Ki tudna híres olasz vagy Olaszországban élő személyt mondani? <p><i>Egyénileg, csoportosan, páros munkában vagy frontálisan is működhet a gyakorlat, legkevésbé a frontális feldolgozás javasolt.</i></p>
Támogatás	<p>Előzetes áttekintés (olvasási stratégia, gyakorlás) Olvasási stratégia megnevezése Az előzetes áttekintést fogjuk használni, hiszen ismét egy új leckéhez értünk. Annak érdekében, hogy jól tudjunk tájékozódni a tankönyvben, és tudjuk, mi az, ami fontos, és mi az, ami csak érdekesség, gyakoroljuk az előzetes áttekintés stratégiáját. Ki emlékszik, mi az előzetes áttekintés szimbóluma? (táblára/füzetbe felrajzolni) Ki szeretné felrajzolni a szemet a táblára?</p> <p>Támogatás Nézzük meg a 35. oldalt. Először próbáljátok ki magatokban az előzetes áttekintést, és megnézzük, mire juttok, milyen elemeket tudtok felfedezni az oldalon. XY, próbáld meg, mit sikerült megtalálni?</p> <ul style="list-style-type: none"> - látunk egy főcímet és alcímet (olvassuk el) - a főcím alatt dőlt betűs szöveg látható, azt írja például, hogy ..., ezek érdekességek a lecke kapcsán - láthatunk egy térképet is, ami abban segíthet, hogy lássuk, hol fekszik Róma, nekem itt szembetűnik, hogy egy félszigeten van, amit tenger vesz körül, és a félsziget csizmára hasonlít - a legfontosabb szavakat, fogalmakat vastag betűkkel írták - képeket is látunk egyfarkasról - néhol feladatot is találunk dőlttel szedve <p>Tehát az előzetes áttekintés stratégiáját használtuk, és azonosítottuk, hogy vannak (1) címek, alcímek, (2) érdekesség a cím után, (3) térkép, (4) kép, (5) vastaggal szedett fontos szavak, mondatok, (6) oldalsáv, ahol kiegészítő információk szoktak lenni, most a térképet találjuk ott, (7) feladatok is láthatók a fő szövegrészek között is. Felírható a lista a táblára/füzetbe.</p> <p><i>Használjunk színeket, hogy jól láthatóvá tegyük, mi a fontos, és mi az, ami csak érdekesség. (Lehetőség a tankönyv struktúrájának lerajzolása, táblára felrajzolása, elemek listázása a táblán.) Ezt a stratégiát a (szem) szimbólum jelöli (táblára/füzetbe rajzolni).</i></p>
Önálló tanulói munka	<p>Páros munka Nézzétek meg a 36. oldalt, milyen elemeket találtatok meg a táblán látható listából. Írjátok a füzetetekbe. Először dolgozzatok önállóan, majd beszéljétek meg párban, hogy ki mit talált!</p>

Közös megbeszélés	<p>Nézzük meg együtt a 36. oldal felépítését az előzetes áttekintés stratégiájával. Lehetséges kérdések:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ugyanazt találtátok? Van olyan, amit a párod vett észre? - Honnan tudhatjuk, hogy mi a fontos? - Honnan tudhatjuk, hogy mi az, ami kevésbé fontos? - Hogyan segítheti a kép a szöveg megértését? <p>Lapozzuk végig az egész leckét!</p> <ul style="list-style-type: none"> - Meddig, hányadik oldalig tart az egész lecke? - AZ alcímek és képek alapján miről lesz szó benne? 																																				
Modellálás	<p>Vizuális segédlet (olvasási stratégia, gyakorlás) Olvasási stratégia megnevezése</p> <p>Most megmutatok egy másik olvasási stratégiát, aminek vizuális segédlet a neve. Ezt már ismerjük, ki tudja, mi a jele? (táblára/füzetbe felrajzolni) Ki rajzolna fel egy ceruzát a táblára? Ki tudja összefoglalni, mi a vizuális segédlet készítésének célja?</p> <p>A vizuális segédlet tehát valami, amit lerajzolunk, majd kulcsszavakkal töltjük fel, hogy könnyebben tudjunk áttekinteni, rendszerezni információkat. A mai vizuális segédletünk egy táblázat. A szimbóluma a vizuális segédletnek a ceruza.</p> <p>Róma alapításáról készítünk táblázatot. A táblázatnak négy oszlopa lesz: (1) szempontok (kik, hol, hogyan, mikor alapították Rómát) (2) monda szerint (3) a valóságban és (3) egyezés (monda és valóság között).</p> <p><i>A táblázat közös elkészítése a füzetben és a táblán az első oszlop kitöltéséig. A monda olvasása (pl. tanári felolvasás, tanulói hangos olvasás).</i></p> <table border="1" data-bbox="411 1223 1385 1559"> <thead> <tr> <th>Szempontok</th> <th>Monda</th> <th>Valóság</th> <th>Egyezés</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Kik?</td> <td>Romulus és Remus</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Hol?</td> <td>Ahol a folyó partra vetette a fűzfa teknőt</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Hogyan?</td> <td>Városfalat kezdtek építeni</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Mikor?</td> <td>Kr. e. 753-ban</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p><i>Tanulók párban vagy csoportban megpróbálják kitölteni a táblázat további oszlopait a 36. oldal alapján.</i></p> <table border="1" data-bbox="411 1706 1385 2038"> <thead> <tr> <th>Szempontok</th> <th>Monda</th> <th>Valóság</th> <th>Egyezés</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Kik?</td> <td>Romulus és Remus</td> <td><i>Latin földművelők és pásztorok</i></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Hol?</td> <td>Ahol a folyó partra vetette a fűzfa teknőt</td> <td><i>Tiberis folyó melletti hét dombon</i></td> <td><i>Folyó mellett</i></td> </tr> <tr> <td>Hogyan?</td> <td>Városfalat kezdtek építeni</td> <td><i>Falvak összeértek, majd</i></td> <td><i>Városfalat építettek</i></td> </tr> </tbody> </table>	Szempontok	Monda	Valóság	Egyezés	Kik?	Romulus és Remus			Hol?	Ahol a folyó partra vetette a fűzfa teknőt			Hogyan?	Városfalat kezdtek építeni			Mikor?	Kr. e. 753-ban			Szempontok	Monda	Valóság	Egyezés	Kik?	Romulus és Remus	<i>Latin földművelők és pásztorok</i>		Hol?	Ahol a folyó partra vetette a fűzfa teknőt	<i>Tiberis folyó melletti hét dombon</i>	<i>Folyó mellett</i>	Hogyan?	Városfalat kezdtek építeni	<i>Falvak összeértek, majd</i>	<i>Városfalat építettek</i>
Szempontok	Monda	Valóság	Egyezés																																		
Kik?	Romulus és Remus																																				
Hol?	Ahol a folyó partra vetette a fűzfa teknőt																																				
Hogyan?	Városfalat kezdtek építeni																																				
Mikor?	Kr. e. 753-ban																																				
Szempontok	Monda	Valóság	Egyezés																																		
Kik?	Romulus és Remus	<i>Latin földművelők és pásztorok</i>																																			
Hol?	Ahol a folyó partra vetette a fűzfa teknőt	<i>Tiberis folyó melletti hét dombon</i>	<i>Folyó mellett</i>																																		
Hogyan?	Városfalat kezdtek építeni	<i>Falvak összeértek, majd</i>	<i>Városfalat építettek</i>																																		

			<i>városfalat kezdték építeni</i>	
Mikor?	Kr. e. 753-ban	<i>Kr. e. VIII. században</i>	<i>Kr. e. VIII. században</i>	
<p>Közös megbeszéléshez lehetséges kérdések:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Melyik információ megtalálása volt nehéz és miért? - Mi segíthet megtalálni egy információt a szövegben? (pl. mikor esetében számot keresünk) 				

COUNTRIES
LOVE SET

Sorszám	9.
Cím	Az ókori Róma öröksége 2. (Államformák – 36. o.)
Stratégia	Vizuális segédlet, következtetés gyakorlása
Ráhangelés	<p>Tapasztalat (relevancia) (motivációs lehetőség)</p> <p>Az államforma azt írja le, hogy az adott államban ki az államfő és honnan ered az ő hatalma. Tudja-e valaki, hogy Magyarországnak mi az államformája? (Ha nem, lehet segíteni választási lehetőségekkel). Mindig ez volt az államforma? Mi volt korábban? Mit gondoltok, miért változnak az államformák?</p> <p>Hasonlóan hazánkhoz, az ókori Rómában is több államforma fordult elő az idők során. Nézzük mik voltak ezek! <i>Szöveg elolvasása.</i></p>
	Vizuális segédlet (olvasási stratégia, gyakorlás)
Modellálás	<p>Olvasási stratégia megnevezése</p> <p>A szöveg célja, hogy az ókori Róma államformáinak változását mutassa be. Annak érdekében, hogy a szövegben lévő információkat el tudjuk rendezni, a vizuális segédlet stratégiáját fogjuk használni és gyakorolni. Ki emlékszik, mi a vizuális segédlet szimbóluma? (táblára/füzetbe felrajzolni)</p> <p>Modellálás</p> <p>Eddig vizuális segédletként táblázatokat és családfát készítettünk. Most egy új típust ismerünk meg, amelynek neve: Vázlatlánc. Ezen események sorrendjét vagy változásokat tudunk ábrázolni.</p> <p><i>Az ábra készítésekor tisztázható kérdések:</i></p> <p>Hány „állomást” kell ábrázolnunk? Hány államforma fordult elő? Az államforma megnevezésén kívül mit tüntessünk még fel a vázlatláncban? (pl. mikor történt – évszámok, mi jellemezte az adott államformát, kik rendelkeztek hatalommal, miért következett be változás stb.)</p> <p><i>Az ábra közös elkészítése, jellemzők beírása (alakítható, egyéb információk is rögzíthetők):</i></p> <div style="text-align: center;"> <pre> graph LR A["KIRÁLYSÁG -király -vének tanácsa -patríciusok"] --> B["KÖZ-TÁRSASÁG -konzulok (2) -senátus"] B --> C["CSÁSZÁRSÁG -császár -senátus"] </pre> </div> <p><i>A három „állomás” elkészítése után az első államforma (királyság) nevének és jellemzőinek rövid, listászerű, egy-egy információt tartalmazó rögzítése az első cellában. Az információk közös kigyűjtése és beírása az ábrában és a füzetben.</i></p> <p>A stratégia megnevezése és megisméltése</p> <p>A vizuális segédlet tehát valami, amit lerajzolunk, majd kulcsszavakkal töltjük fel, hogy könnyebben tudjunk áttekinteni, rendszerezni</p>

	információkat. A mai vizuális segédletünk a vázlatlánc. A szimbóluma a vizuális segédletnek a ceruza.
Támogatás	<p>Most próbáljátok meg a következő bekezdés alapján kitölteni az ábra következő elemét, ami a köztársaság. Ki tudná megmondani, hogy milyen rövid kulcsszavak kerüljenek az ábrába?</p> <p><i>A második államforma (köztársaság) jellemzőinek rövid, listaszerű, egy-egy információt tartalmazó rögzítése a második cellában. Az információk közös gyűjtése és beírása az ábrában és a füzetben.</i></p>
Önálló, majd közös tanulói munka	<p>Az ábra kitöltésének folytatása páros munkában.</p> <p>Kollaboráció, társas interakciók (motivációs lehetőség): A párok egyénileg kitöltik a harmadik ábrarészt, majd összehasonlítják és megbeszélik az ábráikat. Közösen megegyeznek egy verzióban.</p> <p>Kompetenciaérzés: differenciálás a páros munka után (motivációs lehetőség) Azok a párok, akik esetleg hamarabb elkészülnek, megbeszélhetik a fejezet végén található kérdést (Kenyeret és cirkuszt!)</p>
Közös megbeszélés	<p>Frontális munkaformában a táblán lévő vázlatlánc kiegészítése pedagógusi kérdések segítségével.</p> <p>Értékelés (motivációs lehetőség) A páros munka megbeszélése: Mennyiben tértek el az önállóan elkészített ábrák? Nehéz volt-e megegyezni abban, hogy mi kerüljön a vázlatba? Mit gondoltok, miért lehettek különbségek a vázlatláncokban? Nehéz vagy könnyű volt elkészíteni a vázlatláncot?</p>
	Következtetés (olvasási stratégia gyakorlása)
Modellálás	<p>Olvasási stratégia megnevezése A megismert szövegben egy-egy mondat nagyon sok információt árul el nekünk. A következőkben a következtetés stratégiáját fogjuk alkalmazni, hogy kikövetkeztessük pontosan mi mindent árul el nekünk ez a szöveg Róma államformáiról. Korábban alkalmaztuk már ezt a stratégiát, akkor szavak jelentését következtettük ki. A jele a nyíl volt. Most bonyolult mondatok jelentését fogjuk kikövetkeztetni.</p> <p>Modellálás A most feldolgozott szöveg így kezdődik: <i>A Kr. e. VIII. században a latin földművelők és pásztorok apró falvakban éltek Közép-Itáliában.</i> Ha egy ilyen bonyolult mondattal találkozok, sorra veszem, hogy mit állít ez a mondat. Egyszerű állításokat, úgynevezett elemi gondolatokat fogalmazok meg. Nézzük: <i>A Kr.e. XVIII. században latinok éltek Közép-Itáliában. A latinok földművelők és pásztorok voltak. A latinok falvakban éltek. A falvak aprók voltak.</i></p>

	<p>(Feltenni a táblára papírcsíkokon. Kettőt kettőt összehúzni – egyszerű gondolatok lesznek, pl. Kr.e. XVIII: században latin földművelők és pásztorok éltek Közép-Itáliában. És: A latinok apró falvakban éltek. Majd a két egyszerű gondolatot is felírni és összehúzni – így jutunk el az összetett gondolathoz, azaz az eredeti mondatig.</p> <p>Ahhoz azonban, hogy megértsem ezt a mondatot, néhány olyan dolgot is ki kell következtetnem, ami nincs leírva, de a szöveg tartalma segít nekünk megérteni. Pl. a szövegben a latin szó valószínűleg egy népre utal (megbeszélni, hogy ma már nem használjuk így, stb.)</p> <p>A stratégia megnevezése és megisméltése Következtetésnek nevezzük tehát, amikor a megpróbáljuk szavak, mondatok vagy szövegek jelentését megalkotni úgy, hogy használjuk a saját tudásunkat vagy a szöveg információit. Jele a nyíl.</p>
Támogatás	<p>Most nézzük meg egy másik mondatot, a Köztársaság rész első mondatát:</p> <p>A Kr. e. VI. század végén a rómaiak fellázadtak, és elkergették az utolsó királyt.</p> <p>Nézzük mi mindent mond ez a mondat! Bontsuk elemi gondolatokra.</p> <p>pl. A Kr.e. VI. sz. végén még volt király. A rómaiak fellázadtak. A rómaiak elkergették a királyt. Ő lett az utolsó király.</p> <p>Közösen megalkotni a tanulókkal az elemi gondolatokat, felírni papírcsíkokra, összehúzni stb. A megértéshez szükséges háttértudás felelevenítése, ha szükséges.</p>
Önálló tanulói munka	<p>Autonómiatámogatás (motivációs lehetőség) a tanulók saját maguk választotta csoportokban és a pedagógus által a szövegből kiemelt mondatok egyikén dolgoznak (a mondatot a felkínált lehetőségek közül a csoportok választják ki)</p>
Közös megbeszélés	<p>A csoportok bemutatják munkájukat.</p>
Lezárás	<p>Tapasztalat: relevancia, kollaboráció (motivációs lehetőség) Képzeld el, hogy az ókori Rómában élsz. Melyik államformában élnél szívesen? Miért? Beszéljétek meg a csoportotokban!</p>

Sorszám	10.
Cím	Az ókori Róma öröksége 3. (Római világ, 37. o.)
Stratégia	Érzékszervi képek alkotásának gyakorlása
Ráhangelés	<p>Tapasztalatszerzés és előzetes ismeretek aktiválása (motivációs lehetőség)</p> <p>Járt-e valaki Rómában? Mit látott? Milyen volt? Élmények, tapasztalatok felidézése vagy képek, video megnézése korunk Rómájáról. pl.: https://vilagutazo.net/media/2014/06/18/roma-legszebb-nevezetessegei/ https://www.youtube.com/watch?v=Vv2heiNdi20 (1.45-től elég indítani)</p>
Modellálás	<p>Érzékszervi képek alkotása (olvasási stratégia, gyakorlás)</p> <p><i>Olvasási stratégia megnevezése</i></p> <p>A következő olvasmány az ókori Róma világot mutatja be nekünk. A feldolgozásához az érzékszervi képek alkotása stratégiát fogjuk használni, aminek a jele a szem.</p> <p>Modellálás</p> <p>A múlt alkalommal amikor ezt a stratégiát alkalmaztuk görög harcosok voltunk és épp szemben álltunk a csatamezőn a perzsákkal. Megbeszéltük mit látunk, mit hallunk magunk körül és le is rajzoltuk.</p> <p>A stratégia megnevezése és megismétlése</p> <p>Amikor a képzelőerőnket használjuk, hogy jobban megértsük az olvasottakat, érzékszervi képek alkotásának nevezzük. A jele a szem.</p>
Támogatás	<p>Időutazni fogunk. Olvassuk el a szöveget az ókori Rómáról. Csukjátok be a szemeket! Menjünk vissza az ókori Róma utcáira. Mit láttok magatok körül? Milyen hangokat hallotok? Milyen illatokat éreztek? stb.</p>
Önálló, majd közös tanulói munka	<p>38. o. 2. kiegészítő szöveg elolvasás után érzékszervi képek alkotása egyénileg, majd megbeszélése csoportokban.</p> <p>Kollaboráció, autonómiatámogatás (motivációs lehetőség)</p> <p>Közös nagy rajz készítése a két szövegrész alapján csoportban. A csoport eldönti ki melyik részen dolgozik, ki mit rajzol, színez. Kiállítás lesz belőle.</p>
Közös megbeszélés	<p>Értékelés (motivációs lehetőség)</p> <p>Az elkészült rajzokból kiállítás készítése, a rajzok értékelése szempontok alapján (mennyire hű a szöveghez, megtalálhatók-e benne a szükséges elemek, kidolgozottság, stb.), szavazás a legjobb rajzra.</p>
Lezárás	<p>Autonómiatámogatás: vélemény (motivációs lehetőség)</p> <p><i>Oszlopdiagramon jelölhetik a tanulók, mennyire tetszett nekik a szöveg és a feladatok. Az oszlopdiagramok felrajzolhatók a táblára, ahonnan lemásolhatják a tanulók, vagy kinyomtathatók számukra (külön lapon is mellékelve).</i></p>

Mennyire tetszett ez a szöveg?

Egyáltalán nem

Kicsit

Eléggé

Nagyon

Mennyire szívesen dolgoztál a csoportos feladaton?

Egyáltalán nem

Kicsit

Eléggé

Nagyon

Mennyire tetszett ez a szöveg?

			
Egyáltalán nem	Kicsit	Eléggé	Nagyon

Mennyire szívesen dolgoztál a feladaton?

			
Egyáltalán nem	Kicsit	Eléggé	Nagyon

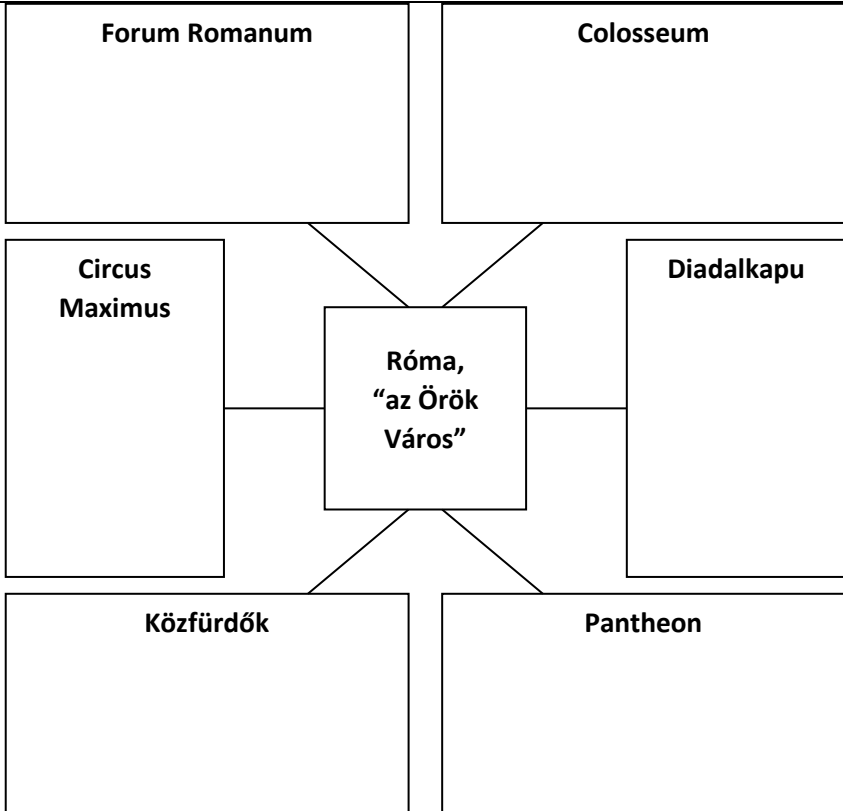
Mennyire tetszett ez a szöveg?

			
Egyáltalán nem	Kicsit	Eléggé	Nagyon

Mennyire szívesen dolgoztál a feladaton?

			
Egyáltalán nem	Kicsit	Eléggé	Nagyon

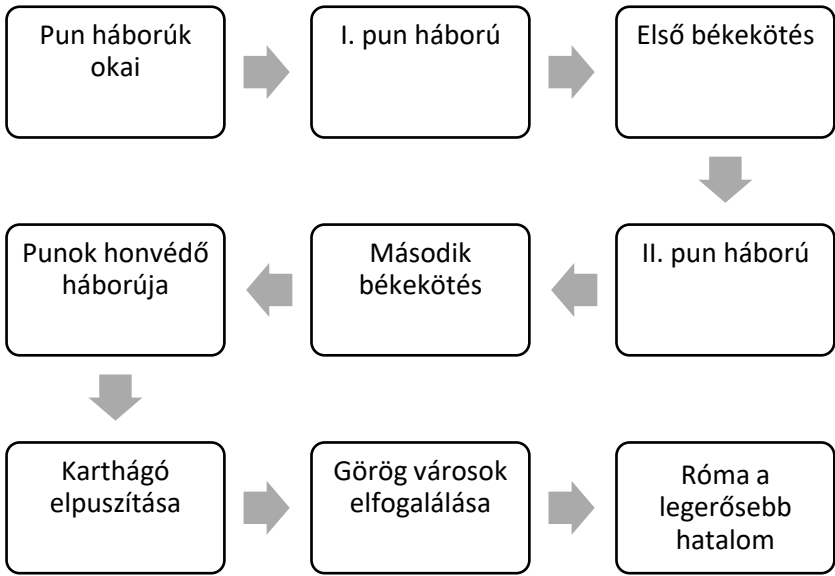
Sorszám	11.
Cím	Az ókori Róma öröksége 4. (Róma, az „Örök Város”)
Stratégia	Vizuális segédlet, érzékszervi képek alkotásának gyakorlása
Ráhangelés	<p>Szituatív érdeklődés (motivációs lehetőség) A mai órán „Róma, az „Örök Város” szöveggel foglalkozunk. Mit gondoltok, miért ez a szöveg címe? Milyen ókori helyszínekről/épületekről tudtok? Képek mutatása az ókori Rómából és annak meghatározása, hogy mi lehetett a funkciója az adott épületnek, mire használhatták az ókori rómaiak.</p> <p>Előzetes áttekintés (olvasási stratégia, gyakorlás) Tudjátok mielőtt egy szöveget elkezdünk olvasni, felkészülünk az olvasásra. Előzetesen áttekintjük mi van benne, hogy néz ki. Vizsgáljátok meg a 39. oldal felépítését.Mit veszel észre? (kép, képaláírások, számozott részek (kiegészítő anyag?), kiemelt részek) megbeszélni ezek funkcióját, mikor olvassuk el, mi célból íródtak/vannak ott?</p>
Modellálás	<p>Vizuális segédlet (olvasási stratégia, gyakorlás) <i>Olasási stratégia megnevezése</i> A szöveg célja, hogy az ókori Rómában található épületeket mutassa be. Annak érdekében, hogy a szövegben lévő információkat el tudjuk rendezni, a vizuális segédlet stratégiáját fogjuk használni és gyakorolni. Ki emlékszik, mi a vizuális segédlet szimbóluma? (táblára/füzetbe felrajzolni) Ki szeretné felrajzolni a táblára a ceruzát?</p> <p>Modellálás Eddig vizuális segédletként táblázatokat, jellemtérképet, vázlatláncot készítettünk. Most egy új típust ismerünk meg, amelynek neve: Fontos gondoltok grafikus szervezője. Ez úgy néz ki, hogy középen szerepel a cím és ezekhez kapcsolódóan lehet elrendezni a fontos gondolatokat és azok jellemzőit.</p> <p><i>Az ábra készítésekor tisztázható kérdések:</i> Mi kerül közésre? Mi a cím? Hány helyszínt/épületet jellemez a szöveg? Milyen nevek kerülhetnek az egyes téglalapok helyére?</p> <p><i>Az ábra közös elkészítése, helyszínek beírása:</i></p>

	<div style="text-align: center;"> </div> <p><i>Az első helyszín (Forum Romanum) funkcióinak rövid, listaszerű, egy-egy információt tartalmazó rögzítése az első cellában. Az információk közös kigyűjtése és beírása az ábrában és a füzetben.</i></p> <p>A stratégia megnevezése és megisméltése A vizuális segédlet tehát valami, amit lerajzolunk, majd kulcsszavakkal töltjük fel, hogy könnyebben tudjunk áttekinteni, rendszerezni információkat. A mai vizuális segédletünk a fontos gondoltok grafikus szervezője. A szimbóluma a vizuális segédletnek a ceruza.</p>
Támogatás	<p>Most próbáljátok meg a következő bekezdés alapján kitölteni az ábra következő elemét, ami a Colosseum. Ki tudná megmondani, hogy milyen rövid kulcsszavak kerüljenek az ábrába?</p> <p><i>A második helyszín (Colosseum) funkcióinak rövid, listaszerű, egy-egy információt tartalmazó rögzítése az első cellában. Az információk közös kigyűjtése és beírása az ábrában és a füzetben.</i></p>
Önálló, majd közös tanulói munka	<p>Az ábra kitöltésének folytatása csoportmunkában. Javasolt négyfős csoportok kialakítása, melyekben a tanulók az alábbi módon dolgozhatnak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Szövegrészek felosztása 2. Egyéni munka: saját szövegrész alapján a kulcsszavak, kulcsinformációk kigyűjtése, beírása az ábrába 3. Csoportmunka: saját szövegrész tartalmának megosztása, más csoporttagoktól kapott információkkal az ábra kiegészítése <p><i>E munkafolyamathoz több motivációs lehetőséget is felkínálunk:</i></p>

	<p>Autonómiatámogatás (motivációs lehetőség) Választási lehetőség felkínálása és annak eldöntése ki melyik szövegrészt szeretné feldolgozni és a kulcsszavakat kiírni az ábrára</p> <p>Kompetenciaérzés: differenciálás az egyéni munka során (motivációs lehetőség) Mivel a szövegek eltérő hosszúságúak és nehézségűek az egyéni munka során van lehetőség a differenciálásra, így az egyes tanulók az aktuális szövegértési képességük fejlettsége alapján eltérő hosszúságú szövegeket is kaphatnak.</p> <p>Kollaboráció, társas interakciók (motivációs lehetőség): Az egyéni munkát követő csoportmunka során alkalmazható a mozaikmódszer az információk megosztására, az ábra kiegészítésére.</p> <p>Kompetenciaérzés: differenciálás a csoportmunkát követően (motivációs lehetőség) Akik készen vannak (és helyesen töltötték ki az ábrát) elolvashatják a 7., Hadrianus császárról írt, kiegészítő szöveget, és megoldhatják az alatta lévő feladatot.</p>
Közös megbeszélés	<p><i>E munkafolyamathoz több motivációs lehetőséget is felkínálunk:</i></p> <p>Kollaboráció, társas interakciók (motivációs lehetőség) Csoportos ellenőrzés megoldókulcs (kitöltött ábra) által</p> <p>Értékelés (motivációs lehetőség) Önértékelő értékelőlapok, csoportértékelő lapok (mit tanultam, mi tetszett, mi okozott problémát, mire figyeljek, csoportunk jól csinálta, csoportunkban problémát okozott, legközelebb figyelniük kell arra...)</p>
Modellálás	<p>Érzékszervi képek alkotása (olvasási stratégia gyakorlása) <i>Olvasási stratégia megnevezése</i> A képzelőerőnket fogjuk használni, hogy jobban megértsük az olvasottakat, így az érzékszervi képek alkotása stratégiát fogjuk használni és gyakorolni. Ki emlékszik, mi az érzékszervi képek szimbóluma? (táblára/füzetbe felrajzolni) Ki szeretné felrajzolni a táblára a szívet?</p> <p>Modellálás A most feldolgozott szövegben például a császárság idején a császár győztes hadjáratát diadalívvel örökítették meg. Ha elképzelem, hogy nézhetett ki egy ilyen ünnepség és a diadalív, azt látom magam előtt, hogy rengeteg katona és ünneplő tömeg van a téren, nagyon hatalmas a boltíves kapu, rajta részletesen kidolgozott jelenetek vannak a hadjáratról. Hallom a császárt éljenző közönséget.</p> <p>A stratégia megnevezése és megismétlése Érzékszervi képek alkotásának nevezzük, amikor elképzeljük, amiről olvasunk, azt, hogy mit látunk, mit hallunk, mit érzünk, a szív a szimbóluma.</p>

Támogatás + önálló tanulói munka	<p>Most felolvasok egy részt a tankönyvből. Csukjátok be a szemeteket, és képzeljétek el, amit olvasok!</p> <p><i>Felolvasandó szövegrész: 39. oldal, 4. kiegészítő szöveg.</i></p> <p>Képzeld magad a Colusseumba, ahogy gladiátorjátékon veszel részt. Mit láatsz? Milyen hangokat hallasz? Mit csinálnak az emberek? Hogy érzed magad? Esetleg rajz készítse.</p>
Közös megbeszélés	<p>Lehetséges kérdések:</p> <p>Nehéz vagy könnyű volt elképzelni az olvasottakat/hallottakat?</p> <p>Hallottál olyat, ami neked nem jutott eszedbe, de érdekes és hihető?</p> <p>Mi volt a legmeglepőbb, abból, amit más elképzelt?</p>
Lezárás	<p>Tapasztalat: relevancia, kollaboráció (motivációs lehetőség)</p> <p>Képzeld el, hogy Rómában, az „Örök városban” vagy. Melyik helyszínt néznéd meg a legszívesebben! Válassz ki egy helyszínt és a kitöltött ábra alapján indokold, miért azt néznéd meg! Beszéld meg a padtársaddal! (néhány válasz meghallgatása)</p>

Sorszám	12.
Cím	Az ókori Róma öröksége 3. (Pun háborúk)
Stratégia	Vizuális segédlet, érzékszervi képek alkotásának gyakorlása
Ráhangelés	<p>Szituatív érdeklődés (motivációs lehetőség) A mai órán a pun háborúk okairól, folyamatáról és következményeiről lesz szó. Mit gondoltok, mi volt a célja Rómának a háborúval?</p> <p>Egy rövid áttekintő videó bemutatása, ami áttekintést ad a pun háborúkról. pl.: https://zanza.tv/tortenelem/az-okori-roma/oszd-meg-es-uralkodj 2:07 – 3:51. A videó megtekintése előtt előzetesen megfogalmazható kérdések, pl.: Hány pun háború volt? Kik voltak jelentős pun és római hadvezérek? Mi volt a háború kimenetele? Hol zajlottak az események? Ezek alapján lehet megbeszélni a rövid videó tartalmát, a tanulók esetleges kérdéseit, reflexióit.</p> <p>Előzetes áttekintés (olvasási stratégia, gyakorlás) Tudjátok mielőtt egy szöveget elkezdünk olvasni, felkészülünk az olvasásra. Előzetesen áttekintjük mi van benne, hogy néz ki. Vizsgáljátok meg a 49 – 52. oldal felépítését.Mit veszel észre? (fejezetcímek, képek, képaláírások, számozott részek.</p>
Modellálás	<p>Vizuális segédlet (olvasási stratégia, gyakorlás) Olvasási stratégia megnevezése A szöveg célja, hogy a pun háborúkat mutassa be. Annak érdekében, hogy a szövegben lévő információkat el tudjuk rendezni, a vizuális segédlet stratégiáját fogjuk használni és gyakorolni. Ki emlékszik, mi a vizuális segédlet szimbóluma? (táblára/füzetbe felrajzolni)</p> <p>Modellálás Eddig vizuális segédletként táblázatokat, jellemterképet, vázlatláncot készítettünk. A vázlatláncot az államformák esetén ismertük meg és gyakoroltuk. Akkor arra használtuk, hogy az államformák változását ábrázoljuk, megértsük. Most a vázlatláncot ok-okozati folyamatok megértésében használjuk. Ez, a múltkori példához hasonlóan, úgy néz ki, hogy először jellemezzük az okot, majd nyilat rajzolunk, megnevezzük az okozatot/következményt, majd újra nyilat teszünk és abból pedig új következményt jellemezünk, és így tovább. Ezzel egy teljes folyamatot könnyen át tudunk tekinteni.</p> <p><i>Az ábra sémájának felrajzolása a táblára, rögzítése a füzetbe.</i></p> <div style="text-align: center;"> </div> <p><i>A 49. oldalon lévő szövegrész alapján a pun háborúk okainak rövid, listaszerű, egy-egy információt tartalmazó rögzítése az első cellában. Az információk közös kigyűjtése és beírása az ábrában és a füzetben.</i></p>

	<p>A stratégia megnevezése és megisméltése</p> <p>A vizuális segédlet tehát valami, amit lerajzolunk, majd kulcsszavakkal töltjük fel, hogy könnyebben tudjunk áttekinteni, rendszerezni információkat. A mai vizuális segédletünk a vázlatlánc. A szimbóluma a vizuális segédletnek a ceruza.</p> <p>Melléklet:</p> <p><i>Az alábbiakban szerepel a javasolt ábra a főbb tartalmi elemek megnevezésével, amit szükséges kiegészíteni rövid információkkal:</i></p> <pre> graph TD A[Pun háborúk okai] --> B[I. pun háború] B --> C[Első békekötés] C --> D[II. pun háború] D --> E[Második békekötés] E --> F[Punok honvédő háborúja] F --> G[Karthágó elpusztítása] G --> H[Görög városok elfoglalása] H --> I[Róma a legerősebb hatalom] </pre>
Támogatás	<p>Most próbáljátok meg az 50. oldalon lévő első és második bekezdés alapján a második cellát kitölteni, vagyis jellemezzétek röviden az I. pun háborút. Ki tudná megmondani, hogy milyen rövid kulcsszavak kerüljenek az ábrába?</p> <p><i>Az I. pun háború rövid, listászerű, egy-egy információt tartalmazó rögzítése a második cellában. Az információk közös kigyűjtése és beírása az ábrában és a füzetben.</i></p> <p>Most próbáljátok meg az 50. oldalon lévő harmadik bekezdés alapján a harmadik cellát kitölteni, vagyis jellemezzétek röviden az I. pun háborút lezáró béke jellemzőit. Ki tudná megmondani, hogy milyen rövid kulcsszavak kerüljenek az ábrába?</p> <p><i>Az I. pun háborút lezáró béke rövid, listászerű, egy-egy információt tartalmazó rögzítése a harmadik cellában. Az információk közös kigyűjtése és beírása az ábrában és a füzetben.</i></p>
Önálló tanulói munka	<p>„A harcok folytatódnak” 50-51. oldalon lévő szöveg alapján az ábra második sorának (II. pun háború jellemzői, második békekötés, honvédő háború) kitöltése páros munkában.</p>

	<p><i>E munkafolyamathoz több motivációs lehetőséget is felkínálunk:</i></p> <p>Kompetenciaérzés: segítségnyújtás (motivációs lehetőség) Érdemes heterogén tanulópárokat kialakítani, hogy tudják segíteni egymást a feladatmegoldásban.</p> <p>Kollaboráció, társas interakciók (motivációs lehetőség): Ha elkészült két tanulópár, csoportos ellenőrzés végezhető.</p> <p>„Karthágó” 52. oldalon lévő szöveg alapján az ábra harmadik sorának kitöltése páros/csoport munkában. Központi kérdés az lehet, milyen események vezettek ahhoz, hogy Róma legyen a Földközi-tenger partvidékének legerősebb hatalma.</p> <p>Kompetenciaérzés: differenciálás a csoportmunkát követően (motivációs lehetőség) Akik készen vannak (és helyesen töltötték ki az ábrát) elolvashatják a 13. számú kiegészítő szöveget, és kiegészíthetik az információkkal a táblázatot.</p>
Közös megbeszélés	<p><i>E munkafolyamathoz több motivációs lehetőséget is felkínálunk:</i></p> <p>Kollaboráció, társas interakciók (motivációs lehetőség): Csoportos ellenőrzés megoldókulcs (kitöltött ábra) által</p> <p>Értékelés (motivációs lehetőség): Önértékelő értékelőlapok, csoportértékelő lapok (mit tanultam, mi tetszett, mi okozott problémát, mire figyeljek, csoportunk jól csinálta, csoportunkban problémát okozott, legközelebb figyelniünk kell arra...)</p>
Modellálás	<p>Érzékszervi képek alkotása (olvasási stratégia gyakorlása) <i>Olvasási stratégia megnevezése</i> A képzelőerőnket fogjuk használni, hogy jobban megértsük az olvasottakat, így az érzékszervi képek alkotása stratégiát fogjuk használni és gyakorolni. Ki emlékszik, mi a vizuális segédlet szimbóluma? (táblára/füzetbe felrajzolni)</p> <p>Modellálás <i>Ehhez a fázishoz két lehetőséget is megadunk:</i> <i>Tanári modellálás:</i> emlékeztetés a korábbi órán elvégzett stratégiahasználtra a Colosseummal kapcsolatban. <i>Tanulói modellálás:</i> A modellálás vonatkozhat például az I. pun háború kapcsán a 10. kiegészítő szöveg első bekezdésére, pl. abból a szempontból, hogyan képzelik el a döfőorral felszerelt hajókat.</p> <p>A stratégia megnevezése és megisméltése Érzékszervi képek alkotásának nevezzük, amikor elképzeljük, amiről olvasunk, azt, hogy mit látunk, mit hallunk, mit érzünk, a szív a szimbóluma.</p>
Támogatás + önálló tanulói munka	<p><i>Ezt a fázist két részre javasoljuk bontani:</i></p> <p><i>Első szövegrész: 50. oldal, 11. kiegészítő szöveg.</i></p>

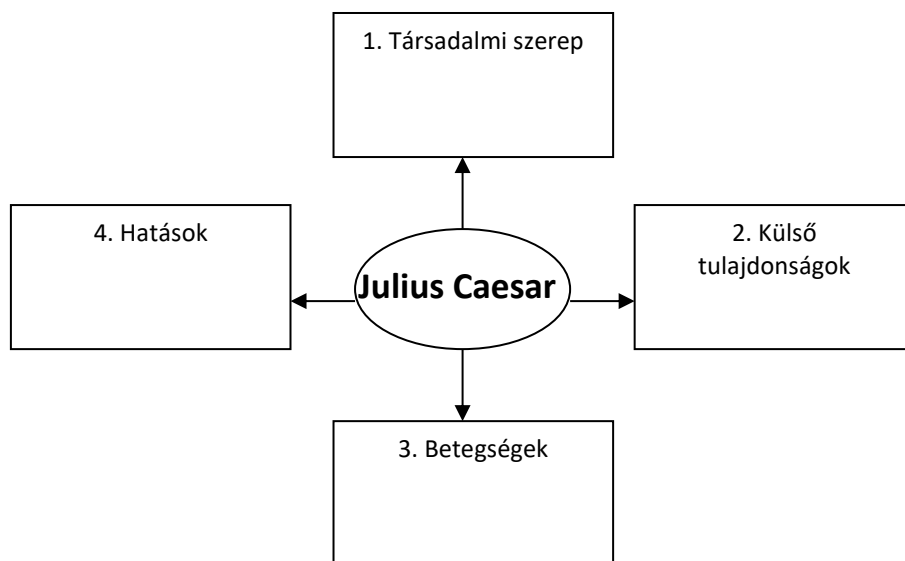
	<p>Tankönyvi szöveg felolvasása vagy közös olvasása, leírtak elképzelése. Lehetséges kérdések: Mit látsz? Milyen hangokat hallasz? Mit csinálnak az emberek? Hogy érzed magad? Esetleg rajz készítse.</p> <p><i>Második szövegrész: 51. oldal „Az ókor tankjai – Hannibál elefántjai” c. szövegrész</i> Az első bekezdés és a kép alapján rajz készítése a harci elefántról. A második bekezdés alapján a leírtak elképzelése (a korábbi kérdések alapján)</p>
Közös megbeszélés	<p>Lehetséges kérdések: Nehéz vagy könnyű volt elképzelni az olvasottakat/hallottakat? Hallottál olyat, ami neked nem jutott eszedbe, de érdekes és hihető? Mi volt a legmeglepőbb, abból, amit más elképzelt?</p>
Lezárás	<p>Autonómiatámogatás: vélemény (motivációs lehetőség) A szövegekkel kapcsolatos tanulói vélemények összegyűjtése. Lehetséges kérdések: Mennyire volt könnyű/nehéz a mai szöveg? Mennyire voltak érdekesek a szövegek? Mennyien segítette az olvasást a vizuális segédlet, érzékszervi képek alkotása? (E kérdések értékelése ötfokú skálán: egyáltalán nem, kicsit, eléggé, nagyon)</p> <p>Kollaboráció, társas interakciók (motivációs lehetőség) A korábbi három kérdésre adott válasz összehasonlítása, megbeszélése párban vagy háromfős csoportmunkában. Ezt követően lehetőség biztosítása a tanulói kérdésekre, hozzászólásokra. Például a tanulók összegyűjthetik, mi az, amit megtanultak, mi volt érdekes. Ezek közül néhány közös megbeszélése az órán.</p>

Sorszám	13.
Cím	Az ókori Róma öröksége 6. (Julius Caesar – 53-54. o.)
Stratégia	Vizuális segédlet, következtetés gyakorlása
Ráhangelés	<p>Szituatív érdeklődés (motivációs lehetőség) A mai órán Julius Caesarral foglalkozunk. (Név felírása, kép mutatása a tanulóknak). Milyen ma is használt szavakra következtethetünk a nevéből? Mire utalhat a július? Mit jelent a császár?</p> <p>Előzetes ismeretek aktiválása (motivációs lehetőség/stratégia) Korábban volt már szó a császárságról. Emlékeztek arra, mit jelentett az ókori Rómában ez az államforma? Gyűjtsük össze a jellemzőit! Vizsgáljuk meg ehhez a múlt alkalommal létrehozott vázlatláncot. Ma azt vizsgáljuk meg, hogy Caesarnak milyen szerepe volt a császárság létrehozásában.</p> <p>Előzetes áttekintés (olvasási stratégia, gyakorlás) Tudjátok mielőtt egy szöveget elkezdünk olvasni, felkészülünk az olvasásra. Előzetesen áttekintjük mi van benne, hogy néz ki. Vizsgáljátok meg az 53-54. felépítését.Mit veszel észre? (fejezetcímek, kép, képaláírások, számozott részek (kiegészítő anyag?), kiemelt részek) megbeszélni ezek funkcióját, mikor olvassuk el, mi célból íródtak/vannak ott?</p>
Modellálás	<p>Vizuális segédlet (olvasási stratégia, gyakorlás) <i>Olvasási stratégia megnevezése</i> A szöveg célja, hogy Julius Caesart ismerjük meg. Annak érdekében, hogy a szövegben lévő információkat el tudjuk rendezni, a vizuális segédlet stratégiáját fogjuk használni és gyakorolni. Ki emlékszik, mi a vizuális segédlet szimbóluma? (táblára/füzetbe felrajzolni) Milyen vizuális segédleteket használtunk eddig?</p> <p>Modellálás Eddig sokféle vizuális segédletről volt szó, így használtunk táblázatot, különféle ábrákat, vázlatláncot, jellemterképet. A mai alkalommal ez utóbbi grafikus szervezőt használjuk. Nagy Sándornál már készítettünk ilyet, így emlékeztek, hogy először középre a nevet írjuk fel, majd pedig körülötte a tulajdonságokat.</p> <p><i>Az ábra készítésekor tisztázható kérdések:</i> Mi kerül középre? Mit húzunk a szereplő nevéből? Mit rajzolunk a nyilak után? Mit írunk a téglalapokba?</p> <p><i>Az ábra közös elkészítése, jellemzők beírása</i> A tankönyvi szövegben négy fő jellemző van Caesarról: (1) társadalmi szerep, (2) külső tulajdonságok, (3) betegségek, (4) hatások. Ezek közül példaként kettő megadható, a többi a szövegfeldolgozás során lehet kiegészíteni a tanulókkal.</p>

Az ábra felrajzolása és az első két elem megnevezése után, (1) a társadalmi szerep vizsgálata történik az 53. oldalon lévő „Julius Caesar” szöveg négy bekezdésében lévő információk alapján. Ekkor van lehetőség ismételni a köztársaság, császárság, provincia, egyeduralom, szenátus fogalmakat a korábban, az államformákról készített vázlatláncot is felhasználva. Ennek során lehet kiegészíteni az első cellát Caesar társadalmi szerepének rövid, listaszerű, egy-egy információt tartalmazó rögzítésével. Ekkor történik az információk közös kigyűjtése és beírása az ábrában és a füzetben.

Melléklet:

Az alábbiakban szerepel a javasolt ábra a főbb tartalmi elemek megnevezésével, amit szükséges kiegészíteni a munkafolyamat során rövid információkkal:

A stratégia megnevezése és megisméltése

A vizuális segédlet tehát valami, amit lerajzolunk, majd kulcsszavakkal töltjük fel, hogy könnyebben tudjunk áttekinteni, rendszerezni információkat. A mai vizuális segédletünk a jellemterkép. A szimbóluma a vizuális segédletnek a ceruza.

Támogatás

Most próbáljátok meg az 53. oldalon a kép mellett lévő szöveg (Plutarkhosz) írása alapján meghatározni Caesar külső tulajdonságait. Ki tudná megmondani, hogy milyen rövid kulcsszavak kerüljenek az ábrába?

A külső tulajdonságok rövid, listaszerű, egy-egy információt tartalmazó rögzítése a második cellában. Az információk közös kigyűjtése és beírása az ábrában és a füzetben.

Mit jellemez még Plutarkhosz Caesarról? Milyen betegségeket nevez meg? Ki tudná megmondani, hogy milyen rövid kulcsszavak kerüljenek az ábra harmadik cellájába?

	<p><i>Caesar betegségeinek rövid, listaszerű, egy-egy információt tartalmazó rögzítése a második cellában. Az információk közös kigyűjtése és beírása az ábrában és a füzetben.</i></p>
Önálló, majd közös tanulói munka	<p>Az 54. oldalon lévő „Caesar egyeduralma” c. szövegrész alapján az ábra kitöltése páros munkában. A fő kérdés az, hogy Caesarnak milyen hatásai voltak.</p> <p><i>E munkafolyamathoz több motivációs lehetőséget is felkínálunk:</i></p> <p>Kollaboráció, társas interakciók (motivációs lehetőség): A párok először egyénileg kitöltik a negyedik ábrarészt, majd összehasonlítják és megbeszélik az ábrákat. Közösen megegyeznek egy verzióban.</p> <p>Kompetenciaérvzés: segítségnyújtás (motivációs lehetőség) Érdemes heterogén tanulópárokat kialakítani, hogy tudják segíteni egymást a feladatmegoldásban.</p> <p>Kompetenciaérvzés: differenciálás a páros munka után (motivációs lehetőség) Azok a párok, akik esetleg hamarabb elkészülnek, megvizsgálhatják a 15-ös és 16-os kiegészítő szöveget, és megbeszélhetik, hogy Caesarnak milyen híres mondásai voltak („A kocka el van vetve.”, Te is, fiam, Brutus.)</p>
Közös megbeszélés	<p><i>E munkafolyamathoz több motivációs lehetőséget is felkínálunk:</i></p> <p>Kollaboráció, társas interakciók (motivációs lehetőség): Csoportos ellenőrzés megoldókulcs (kitöltött ábra) által</p> <p>Értékelés (motivációs lehetőség) A páros munka megbeszélése: Mennyiben tért el a negyedik cellába írt válaszok? Nehéz volt-e megegyezni abban, hogy mi kerüljön a jellemtérekpre? Mit gondoltok, miért lehettek különbségek a kigyűjtött információkban?</p>
Modellálás	<p>Következtetés (olvasási stratégia gyakorlása) <i>Az alábbi gyakorlat a „Caesar légiói” (54. o.) lévő szövegre vonatkozik. Felolvasom most nektek ezt a szöveget. (Fontos a szöveg jól tagolt felolvasása, figyelemfelhívó hangsúlyozással.)</i></p> <p>Olvasási stratégia megnevezése Mint bizonyára észrevettétek, ez a szöveg tartalmaz nehezebb, ismeretlen szavakat, hosszabb mondatokat. Annak érdekében, hogy a szövegben lévő ismeretlen szavakat és bonyolultabb mondatokat megértsük, jelentésüket kikövetkeztessük, a következtetés stratégiáját, fogjuk használni. Ki emlékszik, mi a következtetés szimbóluma? (táblára/füzetbe felrajzolni)</p>

	<p>Modellálás</p> <p>1. Vizsgáljuk meg az első három mondatot! Az alábbi szövegrész jól tagolt felolvasása, figyelemfelhívó hangsúlyozással: „<i>Julius Caesar idejére a római hadsereg komoly változásokon ment keresztül. A világ legelső egységes kiképzésű, felszerelésű fegyelmezett zsoldosserege jött létre. Az alapegység a légió, amelyet 6000 katona alkotott. (A légió tagjai csak római polgárok lehettek).</i>”</p> <p>2. A modellálás során a polgárokhoz és a helótákhoz kapcsolódó elemi információk rögzítése a táblán, füzetben. <i>Lehetséges tanári közlések:</i> Látjuk, hogy egy bonyolult, több információt tartalmazó bekezdést találunk. Ha egy ilyen bonyolult bekezdéssel találkozok, meghatározom, hogy mi a téma, milyen kulcskifejezések vannak a szövegben. Ezek a hadsereg, zsoldossereg, légió. Nézzük meg, hogy e három fogalomhoz milyen egyszerű állítások, ú.n. elemi gondolatok kapcsolódnak. Nézzük:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hadsereg: Caesar idején komoly változásokon ment keresztül. - Zsoldossereg: <ul style="list-style-type: none"> - Egységes kiképzésű - Egységes felszerelésű - Fegyelmezett - Légió: <ul style="list-style-type: none"> - Zsoldossereg alapegysége - 6000 katona alkotja - Tagjai csak római polgárok lehettek <p>(Ezeket az információkat felírni a táblára, a tanulók is rögzítik a füzetükben.)</p> <p>3. Információk átfogalmazásához kapcsolódó állítások értelmezése. <i>Lehetséges tanári közlések:</i> A következtetés stratégia működtetésekor azt is végig lehet gondolni, hogy ha átfogalmazom az információt, akkor úgy még igaz-e. „A zsoldossereg Caesar idején jött létre”. „A zsoldossereg a légió alapegysége.” „A légió fegyelmezett katonákból áll.” „A zsoldossereg tagjai csak római polgárok lehettek.”</p> <p>A stratégia megnevezése és megisméltése A következtetés stratégiáját használtuk. A szimbóluma a nyíl. Amikor ezt használjuk, megpróbáljuk kitalálni, kikövetkeztetni a szöveg alapján az ismeretlen szavakat, illetve megpróbáljuk a mondatok vagy szövegek jelentését megalkotni úgy, hogy használjuk a saját tudásunkat vagy a szöveg információit.</p>
Támogatás	<p>A következtetés tehát, ahogyan az államformáknál is láthattuk, nemcsak ismeretlen szavak jelentésének kikövetkeztetésére utal. Ahhoz ugyanis, hogy megértsem ezt a négy mondatot, néhány olyan dolgot is ki kell következtetnem, ami nincs leírva, de a szöveg tartalma segít nekünk megérteni. Pl. ebben az első bekezdésben, ahogyan rögzítettük is, szerepel a „zsold” szó a „zsoldossereg” kifejezésben. Mi lehet a zsold?</p>

	<p>Ha tovább vizsgálom a szöveget, az utolsó bekezdés erről ad információt: (az utolsó bekezdés jól tagolt felolvasása, figyelemfelhívó hangsúlyozással): „<i>A katonák fizetséget, majd szolgálati idejük letöltése után mint veteránok földbirtokot is kaptak, és tisztos római polgárként élhették le életüket.</i></p> <p>Nézzük mi mindent mond ez a mondat! Bontsuk elemi gondolatokra. Például: „A katonák fizetséget kaptak. A katonák földbirtokot kaptak. A veteránok katonák. A veteránok már letöltötték a katonai szolgálati idejüket. A veteránok tisztos római polgárok voltak.</p> <p>Közösen megalkotni a tanulókkal az elemi gondolatokat, felírni papírcsíkokra, összehúzni stb. A megértéshez szükséges háttértudás felelevenítése, ha szükséges. A megbeszéltek összekapcsolása a zsold fogalmával.</p>
<p>Önálló tanulói munka</p>	<p>Ez fázis a „Caesar légiói” szövegrész 3. bekezdésére vonatkozik. Az ezekben lévő mondatok felbonthatók négy részre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Legionárius fegyverzete - Teknősbéka alakzat - Római hadsereg támogatása - Úthálózat szerepe a hadsereg mozgásában <p>A mondatok jelentésének kikövetkeztetése először egyéni munkában, majd páros munkában, végül négyfős csoportokban, melyekben a tanulók az alábbi módon dolgozhatnak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Mondatok kiosztása 5. Egyéni munka: saját mondatban az elemi gondolatok felírása 6. Párosmunka: Először az azonos mondatot választók párba osztása, válaszok összehasonlítása. Majd egy másik mondat választása, elemi gondolatokra bontása közös munkában. 7. Csoportmunka: olyan tanuló párokból négy fős csoportok kialakítása, akik más mondatpárokkal foglalkoztak, így ebben a fázisban a teljes bekezdéssel kapcsolatos információk rendelkezésre állnak, így meg tudják beszélni a válaszaikat. <p><i>E munkafolyamathoz több motivációs lehetőséget is felkínálunk:</i></p> <p>Autonómiatámogatás (motivációs lehetőség) a tanulók saját maguk választhatnak az egyéni munka során mondatot. A páros munka során közös megegyezéssel választhatnak másik mondatot.</p> <p>Kompetenciaérzés: differenciálás az egyéni munka során (motivációs lehetőség)</p> <p>Mivel a mondatok eltérő hosszúságúak és nehézségűek az egyéni munka során van lehetőség a differenciálásra, így az egyes tanulók az aktuális szövegértési képességük fejlettsége alapján eltérő hosszúságú mondatokat is kaphatnak.</p>

	<p>Kollaboráció, társas interakciók (motivációs lehetőség): A páros munkát követő csoportmunka során alkalmazható a mozaik módszer az információk megosztására.</p> <p>Kompetenciaérzés: differenciálás a csoportmunkát követően (motivációs lehetőség) Akik készen vannak (és helyesen oldották meg a feladatot) a szöveg melletti képre beírhatják a legionárius fegyverzetét.</p>
Közös megbeszélés	<p><i>E munkafolyamathoz több motivációs lehetőséget is felkínálunk:</i></p> <p>Kollaboráció, társas interakciók (motivációs lehetőség): Csoportos ellenőrzés megoldókulcs (a fogalmakhoz tartozó elemi gondolatok listája) által</p> <p>Értékelés (motivációs lehetőség): Önértékelő értékelőlapok, csoportértékelő lapok (mit tanultam, mi tetszett, mi okozott problémát, mire figyeljek, csoportunk jól csinálta, csoportunkban problémát okozott, legközelebb figyelniünk kell arra...)</p>
Lezárás	<p>Tapasztalat: relevancia, kollaboráció (motivációs lehetőség) Képzeld el, hogy Caesar egyeduralkodója alatt élsz. Hogyan élsz, mit csinálsz, ha (a) legionárius vagy, (b) veterán vagy, (c) népgyűlési tag vagy. E tisztségek viselésének milyen előnyeit, vagy nehézségeit látod? Miért? Beszéljétek meg a csoportotokban!</p>